

Újpesti

Helytörténeti
Értesítő

2021. június
XXVIII. évfolyam 2. szám

Gyermekbaleset... Így írt a helyi újság meggondolatlan ugráندozásáról, miután a mentőautó az Árpád úti gyermekkórházba szállította. Napokon át kedves apácák ápolták. Sebet kötözték, lázat mértek, etettek-itattak, mosdattak fáradhatatlanul, és némán fohászkodtak kis betegek mielőbbi gyógyulásáért. Sokaig őrizték otthon a zárójelentését, melynek körpecsétjét mindig meghatottan nézegette: a rajz rácsos betegágy fölé hajoló, nyitott szárnyú angyalt ábrázolt.

Bizony, a múlt századelőn angyali jótett, egy nemeslelkű özvegyasszony hagyatéka alapította meg, majd adományokból működtette az Újpesti Szegény Gyermekek Kórház Egyletet. Azért, hogy aztán évtizedeken át a legrászorultabb munkáscsaládok beteg gyermekei is helyben, ingyenes orvosi ellátáshoz jussanak. Álmában sem gondolta volna, hogy az új évezredben dédunokájával már csak egy messzi pesti kórházba roboghat Újpestről a mentőautó, ráadásul az arcukat – a világjárvány miatt – maszkkal védő ápolókkal! □ *Kőrös Márta*

Az Újpesti Szegény Gyermekkorház Egylet első húsz évéről...

„Szegénygyermekkorház – egylet van alakulóban Újpesten. A hölgyekből álló előkészítő bizottság f. hó 16-án este 7 órakor alakuló közgyűlést tartott az újpesti katolikus kör helyiségében. Az egyletnek az a célja, hogy az ismeretes Heil-féle (özv. Heil Józsefné – a szerk.) gyermekkorházi hagyatékot közadakozás útján addig növelje, amíg az alap elegendő nem lesz a szegénygyermekkorház felállítására és berendezéséhez. [...] A jótékony egyesület kis mértékben és így kis összeggel, például a Heil-féle ház mostani szobáiba néhány ágyat beállítva, már megkezdheti működését. [...] A szegénygyermekkorház tagadhatatlanul szükséges Újpesten s ha önkéntes adakozásból létrejön nagy dicsőségére fog válni Újpest társadalmának.” (Közérdek, 1905. augusztus 17.)

„E hó 19-én alakult meg Újpesten a »Szegény gyermekkorház Egyesület«, melynek tisztikara a következő: Elnök: Hőbert Béla, Társelnök: Papp Szilágyi Lászlóné. Alelnökök: Benkovits Imre, dr. Ugró Gyula. Igazgató főorvos: dr. Fuchs Ignác.” (Újpesti Közlöny, 1905. november 26.)

„Alig egy esztendeje, hogy Újpesten egy egyesület alakult. [...] Október hó 21-én tartott választmányi ülésén az elnök – Hőbert Béla – örömmel jelentette a választmánynak a hírt, hogy a kórház immár készen áll és várja az ünnepélyes felavatást. [...] Az újpesti »Gyermek-kórház« (Lőrincz utca 105.) egy minden ízében modernül, a higiénia követelményeinek minden tekintetben megfelelő egyemeletes épület, három nagy és két kisebb kórteremmel, melyek 36 ágy befogadására alkalmasak. A mellék helyiségek, helyiségek tágasak, modern felszereléssel. Maga az épület a szemlélőre, a maga egyszerű külsejével és tágas, szellős és világos termeivel igen jó benyomást tesz. Hogy ezen nemes intézmény aránylag oly rövid idő alatt létesülhetett [...] a tagok lelkes pártfogásának, kik közül különösen ki kell emelnünk Goldberger Mórné,

Ehrenwald Irma asszonynak működését. Ez az úrinő, ki jótékonyágáról széles körben ismeretes, saját áldozatkészségéből és budapesti nagykereskedők adományából, a kórház felszereléséhez szükséges egész szekrénynyi holmit gyűjtött össze egymaga.” (Újpesti Közlöny 1906. november 18.)

„Az »Újpesti Szegény Gyermekkorház Egylet« f. hó 16-án szenteli fel díszközgyűlés keretében a Lőrincz utcai most épült kórházát. Zák Alajos építésmérnök igen dicséretes munkát végzett, amikor a rendelkezésre álló aránylag csekély összegből a modern követelményeknek teljesen megfelelő kórházat megépítette. Két óriási világos kórterem, csinos magán szobák, a betegápolást teljesítő apácák lakhelyiségei, irodai helyiségek, konyha, élelőtár, orvosi lakosztály teljesen készen várják az ünneplő közönséget.” (Újpesti közlöny, 1906. december 16.)

„Kivonat az egylet alapszabályaiból. 3.§. Célja: minden jelentkező beteg gyermeket 15-ik életévének betöltéséig születési hely és valláskülönbség nélkül orvosi ápolás- és ellátásban részesíteni.” (Újpesti Szegény Gyermekkorház Egylet évkönyve, 1910.)

„Kórházunkban lényeges változást okozott az az örömdetes körülmény, hogy az egész gazdasági és ápoló személyzet helyét július elsejétől assisi Szt. Ferenc-rendi apácák foglalták el. Legjobb igyekezetünk mellett sem voltunk abban a helyzetben, hogy elsőrangú cseléd személyzetet fogadjunk, a felfogadott cselédek csekély kötelességérzete és alacsony erkölcsi nívója pedig sok gondot és bajt okozott. Ez érlelte meg a helyzetet annyira, hogy a szükséges átalakításokra való tekintet nélkül apácákat kértünk fel az összes teendők ellátására. Az apácáknak kis kápolnát építettünk. Átalakítottunk egy nagy kórtermet az apácák számára lakássá és új ágyakat, paplanokat, vánkossokat stb. szereztünk be. Evvel kapcsolatban az összes épületeket tataroztattuk.” (Újpesti Szegény Gyermekkorház Évkönyve, 1925.) (Összeállította: Szöllősy Marianne)

Az Újpesti Helytörténeti
Alapítvány lapja

Alapító szerkesztő:
KADLECOVITS GÉZA

A szerkesztőbizottság elnöke:
HIRMANN LÁSZLÓ

A szerkesztőbizottság
tisztelt elnöke:
DR. SIPOS LAJOS

A szerkesztőbizottság tagjai:
DR. HOLLÓSI ANTAL
DR. KÖRÖS ANDRÁS
ROJKÓ ANNAMÁRIA

Szerkesztő:
ROJKÓ ANNAMÁRIA

Munkatársak:
IVÁNYI JÁNOS
KRIZSÁN SÁNDOR
LŐRINCZ RÓBERT
SZÖLLŐSY MARIANNE

Számunk szerzői:
FORGÁCS ANDRÁS *okl. gépészmérnök*
HIRMANN LÁSZLÓ *tanár,*
gimnázium-igazgató
IVÁNYI JÁNOS *okl. építőmérnök*
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ *költő, író,*
újságíró
DR. KOVÁCS IVÁNNÉ *gyógy-*
pedagógus, ny. iskolaigazgató
DR. KÖRÖS ANDRÁS *ny. kúriai bíró*
KÖRÖSNÉ DR. MIKIS MÁRTA
ny. tudományos munkatárs (OFI)
LASZIP GÁBOR *történész*
ROJKÓ ANNAMÁRIA *újságíró,*
szerkesztő
SZÖLLŐSY MARIANNE *helytörténeti-*
gyűjtemény-vezető

Kiadja: Újpest Önkormányzata
Műszaki szerkesztő:
GELLÉRT KATALIN
Nyomdai kivitelezés:
SPÁCIUM BT.
Felelős vezető: KOÓS GÁBOR

Újpesti

Helytörténeti
Értesítő

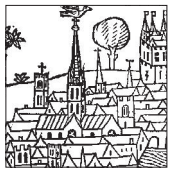
2021. június
XXVIII. évfolyam 2. szám

Az Árpád úti gyermekkorház épülete (részlet) (Forrás: Dr. Ugró Gyula: Újpest, 1932.)

1	KÖRÖS MÁRTA <i>Gyermekkórház az Árpád úton</i>
2	Az Újpesti Szegény Gyermekkórház Egylet első húsz évről... Összeállította SZÖLLŐSY MARIANNE
Tanulmány	
4	SZÖLLŐSY MARIANNE <i>25 éves az Újpesti Városvédő Egyesület, 2. rész</i>
7	LASZIP GÁBOR <i>Szűcs János – az UTE-stadion megálmodója, 1. rész</i>
Közlemények	
10	IVÁNYI JÁNOS <i>125 éve adták át az Újpesti Szegény Gyermekkórházat</i>
13	ROJKÓ ANNAMÁRIA <i>Újabb epizódok Aschner Lipót életéből Magyarország a labdarúgó-világbajnokságon, 1. rész</i>
16	FORGÁCS ANDRÁS <i>100 éve alapították az Egyesült Izzó kutatólaboratóriumát</i>
19	DR. KÖRÖS ANDRÁS <i>Szemelvények dr. Fraknóy Gyula ügyvédi hagyatékából 1947–1957, 9. rész</i>
22	DR. KOVÁCS IVÁNNÉ <i>Emlékezés az ország első kisegítő óvodájára</i>
24	KOSZTOLÁNYI DEZSŐ <i>Az analfabéták vizsgáznak</i>
Híres újpestiek	
26	HIRMANN LÁSZLÓ <i>Csepreghy Pál</i>
Interjú	
29	SZÖLLŐSY MARIANNE <i>Azt hiszem soha nem dolgoztam...</i>
32	Helytörténeti hírek

25 éves az Újpesti Városvédő Egyesület, 2. rész

Az alapító elnök, dr. Kapolyi László 2000 elején lemondott, a tisztségre dr. Miletics Iván nyugalmazott főorvost, az alapítók egyikét választották meg.

Az elnökség is átalakult: dr. Vitáris Edit, Banga Ferenc és Neogrády László kiváltak, helyükre Kovács Ákos, Opauszky Viktória és dr. Sallai János személyében új tagokat szavazott meg az egyesület. Az ellenőrző bizottság elnöke dr. Nyárs Csaba lett.

November 2-án a Magyar Tudomány Napja és az MTA alapításának 175. évfordulója alkalmából a városvédők kezdeményezésére, az önkormányzat támogatásával az Újpesti Két Tanítási Nyelvű Műszaki Szakközépiskola falán felavatták az újpesti akadémikusok emléktábláját. Az ünnepi koszorúzás fogadással zárult; a rendezvény szervezője, Urbán Kornél tagtársunk kiváló munkája a következő évekre hagyományt teremtett. A program célját a meghívóban fogalmazta meg: „Újpest város civil szervezeteivel évente rendezett ünnepség keretében alkalmat kívánunk adni a város vezetőivel, díszpolgáraival, díjazottjaival, a kulturális, szellemi és gazdasági élet reprezentánsaival, az iskola régi és jelenlegi tanáraival és diákjaival való kötetlen találkozóra, beszélgetésre”.

Kirándulás a Börzsönyben, az Újpest-forrásnál

Abban az évben, a Nemzeti kincseink sorozatban, helyi vezetéssel Székesfehérvár, Debrecen, Veszprém, Mohács nevezetességeivel ismerkedtek a tagok.

Az esztendő végén, megromlott egészségi állapota miatt visszavonult Kadlecovits Géza, a társaság egyik alapítója, és valamennyi tisztségéről lemondott. Az Újpesti történetek – a helytörténet civil szereplőinek visszaemlékezéseit tartalmazó újabb városvédő kötet – az Újpest Helytörténeti Alapítvánnyal való együttműködés eredményeként jelent meg 2001-ben.

Az új évezred első évének programjaiból csak néhány kuriózumot emelünk ki: a városvédők megtekintették a pálosok sziklakápolnáját és a magyarországi örmények egyetlen katolikus templomát; meglepetés orgonakoncert részesei lehettek a Deák téri evangélikus templomban. Vendégei voltak a szécsényi ferences rendháznak, jártak Csesztvén, Madách Imre lakóházában. Ismerkedtek a szentendrei szerb egyházi és világi emlékekkel, majd a kamalduli szerzetesek majki cellái és az arborétum megtekintése következett. Ősszel Ráckeven megcsodálták a szerb templomot és a hangulatos Savoyai kastélyt.

A következő esztendőben – még nyitás előtt –, bejárhatták a felújított Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár épületét. Siklós Mária, a Nemzeti Színház tervezője személyesen kalauzolta a csoportot az épületben, míg az új UTE stadiont Iványi János szakavatott vezetésével tekintették meg.

2003 ismét személyi változásokat hozott. Miletics Iván elnökre magánéletében túl sok feladat hárult, úgy érezte, a továbbiakban nem tudja vállalni a posztot. Rendkívüli közgyűlésen utódjául dr. Kovács Ivánnét, az alelnöki tisztségre a korábbi egyesületi titkárt, Wagner Attilát választotta a tagság.

A következő hónapokban változatos programok követték egymást: március 15-re Isaszegen emlékeztek, – megjegyzendő, hogy az új elnök, dr. Kovács Ivánné szervezésében

hagyománnyá vált az 1848-as események helyszínein történő megemlékezés – majd jártak még Szolnokon, Vácott, Pákozdon, Tápióbicskén és Tápiószentmártonban, valamint Nagysallón is. A programok keretében dr. Nyárs Csaba precíz, színvonalas előadásai-
ban az adott helyszínhez kapcsolódó események történetét hallgathatták meg a résztvevők.

Májusban az egyesületi tagok a komáromi erődöt látogatták meg, sétáltak a Mária Valéria hídon, és a Deák-év alkalmából Söjtörre kirándultak. Szeptemberben az újpesti kántorkoncert műsorában gyönyörködtek a zsinagógában, októberben a káposztásmegyeri Szent Háromság templomban emlékeztek 1956 hőseire. Új kiadvánnyal is jelentkezett az egyesület, megjelent Kadlecovits Géza szerkesztésében az Újpesti utcanévlexikon. A kötet rövid tájékoztatást ad az utcák névadóiról és elnevezésük időpontjáról.

Akkor indult az „Egy iskola, egy védendő sír” elnevezésű akció, amelybe bekapcsolódott városrészünk valamennyi általános iskolája, és több középiskola is. November 1-re a tanulók által elhelyezett csokrok, koszorúk mellett 34 újpesti személyiség rendezett sírján gyűlhettek ki az emlékezés lángjai.

A decemberi évvárón dr. Miletics Iván és Rappaport Zoltán városvédő részesült Arany Horgony díjban.

A rendezvényeken résztvevő tagok a következő év elején a MÁV Istvánfelki Főműhelyének történetével ismerkedtek, majd nemzeti kincseink nyomában a gödöllői kastélyban tettek látogatást. Májusban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem látta vendégül az érdeklődőket, a következő hónapban Keszthelyre kirándult a társaság. Ősszel a hagyományos újpesti kántorkoncert jelentett élményt, majd börzsönyi kirándulás következett az Újpest-forrás felkeresésével. Az őszi túrák Neszmélyen és Dunaalmáson folytatódtak, ahol Csokonai Lillájának, Vajda Juliannának a sírjára helyeztek koszorút, Zólyomban pedig Balassi Bálint emléke előtt hajtottak fejet.

A rendszeressé váló vidéki látogatások lehetőséget teremtettek az Újpesttel esetlegesen fennálló történeti kapcsolatok feltárására, illetve módot adtak – és adnak azóta is –, a települések helytörténetét ápoló civil szervezetekkel történő kapcsolatfelvétellel.

A helyi nevezetességeket jól ismerő vezetők kalauzolása egyúttal sok egyedi helytörténeti érdekesség megismerését is jelenti.

Az egyesület megalakulásának 10. évében az első program gyárlátogatás volt a Chinoinban, majd a következő hónapokban a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeumban, illetve a Zeneakadémián jártak a tagok. Utóbbiban örömteli meglepetést jelentett a csoport tiszteletére rendezett koncert. Tavasszal a városvédők az aszódi múzeumban elhelyezett Pállya Celesztin hagyatékot tekintették meg. József Attila születésének centenáriuma szülőházában emlékeztek, májusban az Újpest-forrás és környékének rendbetételére került sor. Az első félévet Ipolytarnóc és a balassagyarmati Palóc Múzeum meglátogatása zárta.

A 2005-ös év tavaszán új kötet kiadásával jelentkezett az egyesület; Kadlecovits Géza szerkesztésében a Szobrok és emléktáblák Újpesten című kiadvány látott napvilágot, amelynek népszerűségét jelzi, hogy 2009-ben második, bővített kiadására is sor kerülhetett. A kötet részletes leírást ad a meglévő és lebontott műtárgyak adatairól, alkotóiról, valamint tartalmazza az emléktáblák szövegét is.

Az egyesület alapításának 10. évében fontos feladattá vált az 1859-ben megnyitott Ave Maria gyógyszertár berendezésének megmentése. Az épületet lebontották, az üzlet berendezése – az Iványi házaspár hathatós közreműködésének köszönhetően – ideiglenes védeltséget kapott. Egyes darabjai átkerültek az Árpád út 50. szám alatti patikába, a bútorzat többi részének szakszerű szétbontását Ferricsán Kálmán városvédő tag segítségével a

Balassi Bálint emléktáblájánál Zólyomban (A képek forrása: Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény)

Kozma Lajos Faipari Szakközépiskola tanárai és diákjai végezték. A berendezés 2009-ben az Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény állományába került át.

Városunk történetével kapcsolatban a városvédők több ankétot rendeztek: Iványi János a jellegzetes épületekről tartott előadást, dr. Paulus Alajosnak az újpesti és káposztásmegyeri változásokról szóló dokumentumfilmjeit tekintették meg. Emléktáblát avattak a Belsővárosi Református Templom homlokzatán, Zsengellér József református lelkész születésének 75. évfordulója tiszteletére.

Az évzáró meglepetése az a Kadlecovits Géza által írt és szerkesztett „Aschner Lipót Alapítvány 1988–2003” című „kék könyv” volt, amelyet minden tag ajándékként kézbe kapott az egyesület zászlóbontásának 10. évfordulója alkalmából.

Év végén dr. Kapolyi László, Pákozdi Kálmán és Vízváry Vilmos helyismereti munkájukért, illetve a tevékenységet segítő támogatásukért részesültek Arany Horgony elismerésben.

2006-ban a tagság közéleti tájékoztatón látta vendégül dr. Derce Tamás polgármestert. Sikeres előadást tartott körükben Hunyadi Mátyás, a készülő M0-ás (Megyeri) híd vezető tervezője. A Könyves Kálmán Gimnázium csillagvizsgálója sem maradt ki a helyismereti programok sorából. Az érdeklődők szakvezetéssel tekintették meg az újpesti Városházát, kellemes délutánt töltöttek az Egek Királynéja Főplébánia Templomban és a parókián. A templom felszentelésének 125. évfordulója alkalmából – az önkormányzat támogatásával – az egyesület kiadásában emlékkötet jelent meg. A könyvet dr. Temesszentandrás Péter plébános és Iványi János közreműködésével Kadlecovits Géza szerkesztette.

Iványiné Konrád Gizella, Iványi János és Dr. Czétényi Piroska városvédő munkásságának köszönhetően a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal ipari műemlékké nyilvánította az Újpesti Vágóhíd épületeit, megindult a védetté nyilvánítási eljárás az Istvántelki Főműhely, az Újpesti Szülőotthon és az Újpesti Járásbíróság épületét illetően is.

Újpest várossá nyilvánításának közelebbi évfordulója alkalmából az egyesület felújította

első polgármesterünk, dr. Ugró Gyula sírját, és az Újpest Helytörténeti Alapítvány munkatársaival közös munkában elkezdődött a Megyeri temető neves halottainak síremlékét tartalmazó térkép elkészítéséhez szükséges adatgyűjtés is.

A Nemzeti Kincseink sorozat fővárosi sétái a Fasori Evangélikus Gimnáziumban, az Egyetemi Templom és Papneveldeben, az Országos Széchényi Könyvtárban és a Farkasréti temetőben zajlottak. A vidéki programok között Móron, Hollókőn és Kismartonban járt a csapat, és megtekintette a Károlyi család frissen felújított fehérvárcsurgói kastélyát is.

„A 100 éves város” ünnepségsorozat jegyében telt a 2007-es év. Az első klubdelutánon Nagy újpesti séta – karosszékből címmel a helytörténeti gyűjtemény új, virtuális kiállításával ismerkedtek az érdeklődők. Káposztásmegyeren a tagok diavetítéses előadás keretében kaptak ismertetést a lakótelep történetéről.

A Városnapok emlékünnepesei keretében egyesületünk megkoszorúzta a Megyeri temetőben nyugvó újpesti polgármesterek, majd Fóton Károlyi István és Sándor, valamint dr. Schaub Zoltán plébános sírját. A csoportot ez alkalommal gr. Károlyi László és felesége vendégül látta a kastélyban.

Az akadémikusok emléktáblájánál tartott koszorúzási ünnepségen Kroó Norbert, az MTA alelnöke ünnepi beszédében megemlékezett több neves újpesti személyiségről és Újpest centenáriumáról.

A 100 év – 100 kérdés című jó hangulatú vetélkedőn a városvédők ötfős csapatai számot adtak Újpesttel kapcsolatos ismereteikről. A helyismereti vonatkozású programok között a Károli Gáspár Református Egyetem jogi karának meglátogatása és az Újpest-forrás ismételt felkeresése is helyet kapott. Csapatunk szárazföldről és kishajóról is megcsodálta az épülő M0-ás hidat. Nemzeti Kincseink sorozatuk keretében az Orvostörténeti Múzeumot, a Tác-Gorsium Szabadtéri Múzeumot, Soponya és Dég kastélyait, továbbá Várpalota nevezetességeit látogatták meg.

Az ünnepi esztendő végén dr. Derce Tamás, Ferenczy Gizella, Fericsán Kálmán, Hirmann László és Jozefka Antal részesült Arany Horgony kitüntetésben.

(Folytatjuk...)

Szűcs János – az UTE-stadion megálmodója, 1. rész

Szűcs János az Újpesti Torna Egyesület történetének egyik legkiemelkedőbb alakja. A klubnak 1901 és 1942 között tagja, 1919 és 1925 között elnöke volt. Klubvezetői időszakának legmaradandóbb emléke az újpesti stadion, amelynek építését ő kezdeményezte.

Szűcs János – a Galgagyörki Izraelita Hitközség születési jegyzéke szerint – 1885. február 25-én született a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye észak-keleti csücskében fekvő Szilágyon (1898 óta Püspökszilágy), Seidner Jakab (1858–1939) és Wiederkehr Berta (1863–1935) gyermekeként. Az anyakönyv szerint a születési neve Seidner Johan volt, amit magyarosítva egy ideig felváltva használt Jenőként és Jánosként, majd később hivatalosan is Jánossá vált. A család az Alföld észak-nyugati táján több településen is élt, mielőtt 1888-ban Újpestre költözött. Az apa a néhány évvel korábban alapított újpesti ecetgyárban lett üzletvezető, üzemi igazgató, amely pozícióját – a Schreiber Henrik által 1893-ban átvett gyárban – 1930-as nyugdíjba vonulásáig megtartotta. A Seidner família ott-hona az 1890-es évek végétől a gyártelephez tartozó lakóépületben volt, a Váci út Újpesti öböl felőli oldalán.

A családban öt gyermek született: Aladár (1883), János (1885), András (1888), Margit (1890) és Erzsébet (1893). A legidősebb fiú, Aladár érdeklődése fordult elsőként a sportok felé. Újpesten 1898 novemberében – alig másfél évvel a sportág budapesti megjelenése után – kezdett először futballozni egy 15-16 éves, a fővárosban tanuló, de helyben lakó fiúkból álló, szabadidejükben a Népszigeten métázó csapat. A baráti társaság magjában Dinich Károly, Ladányi Dezső, Baráth Lajos, Dános Dezső, Schön Jenő, Ugro Károly és Müller Imre mellett Seidner Aladár neve is feltűnt. Ő rendszeresen elvitte

magával öccsét, Jánost is az egymás közötti játékokra, amelyek 1899-től a már a Jutagár melletti homokos réten zajlottak. A fiatalok 1899. december 31-én alapították meg hivatalosan is futballklubjukat, a lila-fehér színeket viselő Újpesti FC-t. Fiatal kora miatt Szűcs János nem került be sem az egyesület tisztikarába, sem a mérkőzésekben szereplő játékosok közé, Aladár viszont az Újpesti FC II. csapatában játszott. A labdarúgó csapat 1901. február 11-én beolvadt Újpest város patinás sportegyesületébe az Újpesti Torna Egyesületbe. Szűcs, mivel nem került az újpestiek első csapatának közelébe, ezért hamarosan felhagyott futball-ambícióival és a korszak

Szűcs János 1912-ben, az UTE tablóképen – még a névváltoztatása előtt

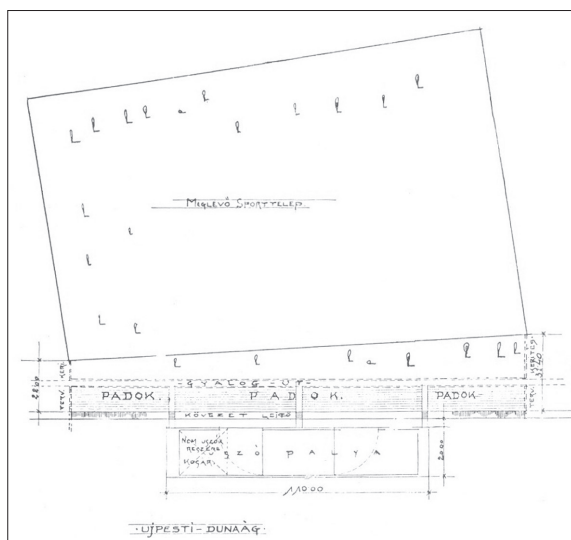
sportkedvelő fiataljainak eszményképeként igazi all-round sportemberré vált, miközben a tanulmányaira is komoly figyelmet fordított. 1898-ban végezte el az Újpesti Polgári Fiúiskolát, majd az Aranyosi-féle Felső Kereskedelmi Iskolába járt, ahol 1901-ben érettségi vizsgát tett. Sportolóként figyelme elsősorban az úszás felé fordult, de az első ping-pong asztalt és ütőt is Szűcs János hozta Bécsből Magyarországra 1903 áprilisában. Szorgalmazására az UTE-ban meg is indultak az asztalitenisz edzések, de a sportág nem honosodott meg Újpesten, így a felszerelést a MAFC-nak ajándékozta, ahol aztán sikeres szakosztályt hoztak létre. 1905-ben az UTE jegyzője lett, ám hamarosan külföldre költözött, hogy nemzetközi tapasztalatokra tegyen szert a kereskedelmi szakmában. Három évet töltött Angliában, de élt Németországban, valamint 1910-ben Párizsban is, ahol szörmereskedőként dolgozott, miközben nyelvtudását tökéletesítette. UTE-tagságát megtartva, a nyugat-európai országokban lelkesen tanulmányozta a nagy sportegyesületek felépítését és működését, amivel komoly elméleti sportvezetői alapokra tett szert.

Szűcs János 1911-ben hazaköltözött Újpestre, és azonnal bekapcsolódott szeretett sportklubja életébe. Egy kedves anekdota szerint az év nyarán Szűcs a népszigeti Dunaparton egy tutajról figyelte a fürdőző gyerekeket, majd egy hirtelen ötlettől vezérelve egy cukorkát ajánlott fel annak a fiúnak, aki

a leggyorsabban képes végig úszni a tutaj melletti, mintegy húszméteres távot. A verseny óriási lelkesedést váltott ki az UTE berkeiben, és a klubvezetés Szűcs Jánossal az élén még a nyáron egy uszodát építtetett az Újpesti öbölben a Dunán, ahol az érdeklődő gyerekeket, fiatalokat úszni tanították. A deszkából, tutajokból, hordókból összeácsolt ideiglenes, 50 méteres létesítményt az ősz beköszöntével elbontották, anyagát visszaszállították a fatelepre.

Az Újpesti Torna Egyesület 1912. január 20-án tartotta 27. közgyűlését, ahol döntést hoztak az úszó szakosztály megalakításáról, úszógárda, és a szakosztályon belül vízilabdacsapat felállításáról. Az új szakosztály elnöke Ehrenwald Vilmos, vezetője Szűcs János lett, akit a klub versenyzőként is leigazolt. Úszóként kisebb versenyeket nyert Budapesten, Bécsben és Berlinben is, de elsősorban sportvezetőként bizonyult eredményesnek. Az újra összeállított dunai uszodában Szűcs vezetésével a klub 1912. július 28-án megrendezte első nyílt háziversenyét. Ugyanezen a napon az UTE vízilabda csapata is lejátszotta első mérkőzését, a TTC ellen, ahol a lila-fehérek 4:0-ás sikert arattak. Az újpesti úszás- és vízipólósport bemutatkozása nagy sikert aratott, 1000 nézőt vonzott. 1912. augusztus 25-én Szűcs a szakosztály első klubközi úszóversenyét is megrendezte, ellenfélnek a Terézvárosi TC-t nyerte meg. Az ezúttal már női számokat is felvonultató műsor során a TTC 24 ponttal nyert a 22 pontot gyűjtő Újpesterrel szemben, így amikor megkapták a szakosztályelnök által felajánlott ezüstserleget, 2000 fős közönség tapsolta meg a terézvárosiakat.

1913-ban az Újpesti TE még nagyobb fába vágta a fejszét: ezúttal egy igazi, 100 méteres versenyuszodát építettek. A létesítményre égető szüksége volt a sportágnak, hiszen míg a magyar úszók az első négy olimpiai játékon 4 arany, 5 ezüst és 3 bronzéremet szereztek, addig az ötödik, 1912-es stockholmi játékról érem nélkül tértek haza. Ennek okát a szakértők abban látták, hogy az országban nem állt rendelkezésre egyetlen – az akkori nemzetközi szabályoknak megfelelő – 100 méter hosszú medence sem. A Rudas fürdő 20 méteres és a Millenáris 33 méteres, hetente

A népszigeti UTE-uszoda építésének tervvázlata 1913-ból

mindössze kétszer feltöltött uszodája sem volt alkalmas a versenysportokra.

A Szűcs János szorgalmazására – az országban elsőként – Újpesten létesült olimpiai méretű sportuszodát 1913. június 1-én avatták fel az UTE házi versenyével. Az eseményt követően az országos sajtó (a Pesti Hírlap 1913. június 4-i száma) hosszan méltatta a létesítményt: „Az Újpesti Torna Egylet régtől fogva érzett – és súlyosan érzett – hiányt pótolta amúgy is mellőzött úszósportunkban. Míg mások évek óta hiába cikkeztek a 100 méteres úszópálya szükséges voltáról, az alatt néhány lelkes sportember – az UTE tagjai – a saját zsebéből összeadott közel háromezer koronát és engedélyeket kijárva és minden akadályt leküzdve, lefektették az újpesti Dunaöbölben az első magyar sportszerű 100 méteres úszópályát. Nehéz munkájukban úgy anyagilag, mint erkölcsileg támogatta őket az Újpesti Torna Egylet, mely felismerte vállalkozásuk nagy horderejét és minden befolyásának latbavetésével tette lehetővé, hogy a magyar úszósport végre hozzájusson ahhoz, ami jövő sikereinek egyik alapfeltétele és amit mások – sokak – egy évtized alatt még csak a kezdet stádiumáig sem tudtak elvinni”. A lap Szűcs János érdemeinek kiemelésével folytatta sorait: „De ennyi áldozatkészség és fáradhatatlan munka sem lett volna talán egymagában elég a pálya megteremtéséhez, ha nem lett volna az UTE-nek egy olyan lelkes embere, mint Seidner János, az UTE úszószakosztályának vezetője. Pár hónappal ezelőtt még egészen szürke ember a magyar úszósportban, ma annak egyik legderekabb munkása, aki első ténykedésével is már több érdemet szerzett, mint sokan mások évtizedes működésükkel. Seidner [...] hazajövet nem azon kezdte, mint »kollegái« (az úszószakosztály vezetői!) legtöbbje kezdte volna: egy csomó úszónak szép ígéretekkkel való összeszipkázásán, hanem azon, hogy megteremtett egy pályát, amelyen először a magyar úszósport fejlődhetik és amelyik csak másodsorban van hivatva szolgálni egyleti érdekeket”.

A csodálatos környezetben, az Újpesti-öböl népszigeti oldalán, az UTE futballpályája mellett fekvő létesítmény látványát az évszázados fák sűrű lombja tette fes-

tőivé, szinte vadregényessé. A 20 méter széles, a vízilabdatréningek és mérkőzések miatt három részre osztható uszodában hamarosan felvirágzott a sportélet, szinte minden hévtégén komoly versenyt tartottak. Közben Szűcs János sportvezetői pályafutása is új lendületet vett. 1913 áprilisában a Magyar Úszó Szövetség tanácsstagjának választották, és beke-
rült a Budapestre tervezett nemzetközi úszókongresszus rendezőbizottságába is. Hamarosan vízilabda-játékvezetőként és a műugró bajnokság pontozóbírájaként is bemutatkozott. A sportvezetői elfoglaltságai mellett polgári foglalkozásként továbbra is szörmeke-
reskedéssel foglalkozott, és Újpesten, a Váci út 21. szám alatt lakott. Az év végén új célt tűzött ki maga elé: a vízi életmentés fontosságának bemutatását. 1913 novemberében Angliába utazott, hogy tanulmányozza a Royal Life Saving Society angol életmentő szövetség működését és módszereit. 1914 januárjában az UTE helyiségében előadást tartott a témában, illusztrációkkal magyarázta el és maga is bemutatta, hogyan kell egy fuldoklót a vízből kimenteni, majd a parton újraéleszteni. Az előadása olyan sikeres volt, hogy ezt követően minden héten megismételte azt. Sőt, a budapesti és az Újpesti Önkéntes Mentő Egyesület is részt vett az előadásokon, hogy tagjai az ő útmutatása nyomán eltanulhassák a vízből mentés módszereit. Szűcs és az újpesti úszók az év nyarán az uszodában rendezett versenyeken gyakorlati bemutatót is tartottak vízből mentésből, de júliusban még Győrben is demonstrálták a fontos fogásokat. A téma népszerűsítése érdekében könyvet is írt az ifjúság úszásra neveléséről és az életmentésről.

(Folytatjuk...)

1913. július – úszóverseny a 100 méteres UTE-uszodában.

IVÁNYI JÁNOS

125 éve adták át az Újpesti Szegény Gyermekkorházat

Amikor 1902-ben özvegy Heil Józsefné végrendeletében 20 000 korona értékű ingatlant adományozott Újpestnek arra a célra, hogy abból szegény gyermekkorház létesíttessék, a településnek két kórháza volt. Az 1895-ben még alapítványi, majd 1899-től nyilvános kórházként működő Károlyi Sándor Kórház, és a korábbi évek kolerajárványainak fertőző betegeit befogadó kápolna, a szükségkorház az esztergomi vasút melletti öreg temetőben. Miután a felajánlott ingatlan alkalmatlan volt arra célra, hogy ott kórház nyíljon és betegeket fogadjon, dr. Fuchs Ignác főorvos és Hőberth Béla, a Római Katolikus Egyházközség világi elnöke kezdeményezésére megalakult az Újpesti Szegény Gyermekkorház Egylet, amely magára vállalta a kegyeletes és nemes szándék végrehajtását; a gyermekkorház felállítását és fenntartását. A rendelkezésre álló hagyatékból, több nemes lelkű emberbarát alapítványi felajánlásából, valamint 30 000 korona amortizációs (előre meghatározott részletekben törlesztendő) kölcsönből elkészült az egyemeletes épület a Lőrincz utcában, szintenként három

kórteremmel, 20 gyermekágygal. A kórház felszerelését gróf Andrássy Gyula belügyminiszter 2000 koronás, valamint más nagylelkű adakozók részben természetbeni, részben pénzbeli adományai tették lehetővé. Az intézményt 1906. december 16-án ünnepélyesen felavatták, és a következő évben megnyílt.

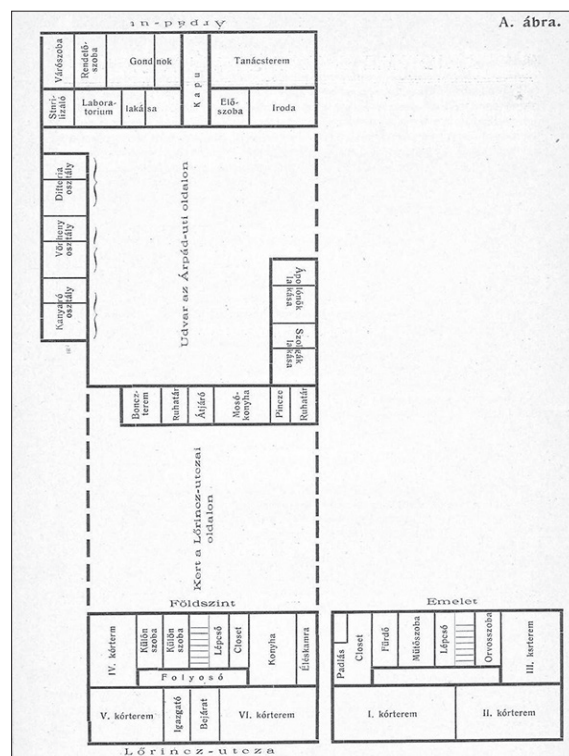
Az özvegy által adományozott telek vélhetően egy egészen az Árpád útig terjeszkedő ingatlan volt, ugyanis 1907-ben már 50 betegágyról, továbbá a fertőző betegek részére további 10 ágyról szólnak a jelentések, mivel az Árpád úti részen számukra külön osztályt állítottak fel. Az Egylet 1911-es évkönyve közöl egy térrajzot, amelyen a korábbi egyemeletes épületen túl, az Árpád úti oldalon – a Lőrincz utcai szárnytól teljes mértékben elkülönítve –, kanyaró, vörheny és diftéria osztályt látunk laboratóriummal, sterilizáló szobával, tanácsteremmel, az ápolónők és a szolgák lakásaival. A Lőrincz utcai szárnyban, az udvar hátsó részén rendezték be a bonctermet, a mosókonyhát és a ruhatárat. Az évkönyv közli az Egylet tagjainak névsorát, amelyben többek között az alábbi személyek találhatók: alapítóként gróf Károlyi Mihály (aki 1000 koronát adományozott) és a rendes tagok: Zák Alajos építész, a katolikus főtemplom befejező III. ütemének tervezője; Andrejka József, a templom – nem utolsó sorban a Parlament kupolacsarnoka – számos szobrának alkotója; Bachmann Károly és Bachmann Antal építészek, Klima Lajos, a Főgimnázium igazgatója, dr. Ugró Gyula és dr. Miklós Antal polgármesterek, dr. Varázséji Béla plébános, Prém Margit, a budapesti református Skót Iskola igazgatója és dr. Venetianer Lajos főrabbi (akik 10 koronát – mint tagdíjat – adományoztak). „Az Egylet címe: Újpest, Lőrincz utca 105. és Árpád út 94. Az egylet célja: minden jelentkező beteg gyermeket 15. életévének betöltéséig születési hely és valláskülönbség nélkül orvosi ápolás és ellátásban részesíteni.”

Az Újpesti Szegény Gyermekkorház Egylet emblémája

Az anyagi fedezet csak lassan csordogált. A Budapesti Közlöny 1927. szeptember 1-i száma arról adott hírt, hogy „A magyar királyi belügyminiszter 158.466.1927 számú rendeletével a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterrel egyetértőleg megengedte, hogy az Ujpesti Szegény Gyermekkorház Egyesület gyermekkorház felépítéséhez szükséges anyagi eszközök részbeni megszerzése céljából 1927. évi szeptember hó 15. napjától számított hat havi időtartamon át gyűjtőlapokkal Rákospalota és Ujpest területén pénzbeli adományokat gyűjthessen”. Az ellenzéki Népszava 1927. november 13-i száma az ujpesti gyermekkorház építkezése kapcsán élesen bírálta a kormányt: „[...] amikor a képviselőházban szép szavak hangzanak el a gyermekvédelemről, az ujpesti gyermekkorház új 230 ágyas épületének építkezését anyagiak hiányában egyszerűen abba kellett hagyni. Megindult újra a gyűjtés és rövidesen társadalmi úton egybegyűlt néhány száz millió korona, amihez az állam nem járult hozzá egy fillérrel sem. Tavasszal aztán kedvező föltételű kölcsönre sikerült ígéretet kapni és megindult az építkezés. Ha a kormány valóban cselekedni is akar, a pusztuló új gyermeknemzedék megmentésére, akkor a költségvetés többmilliósz fölslegeiből kellene, hogy jusson 500 000 pengő az ujpesti gyermekkorház építkezésének befe-

A főépület zárt épülettömbjének Árpád úti homlokzata városképi szempontból meghatározó. Tömegének a főút felől enyhén megmozgatott volta a két szélső rizalittal és a nyers-tégla sávokkal erőteljesen vertikális hatású. A

A kórház alaprajza az 1911-es évkönyvből

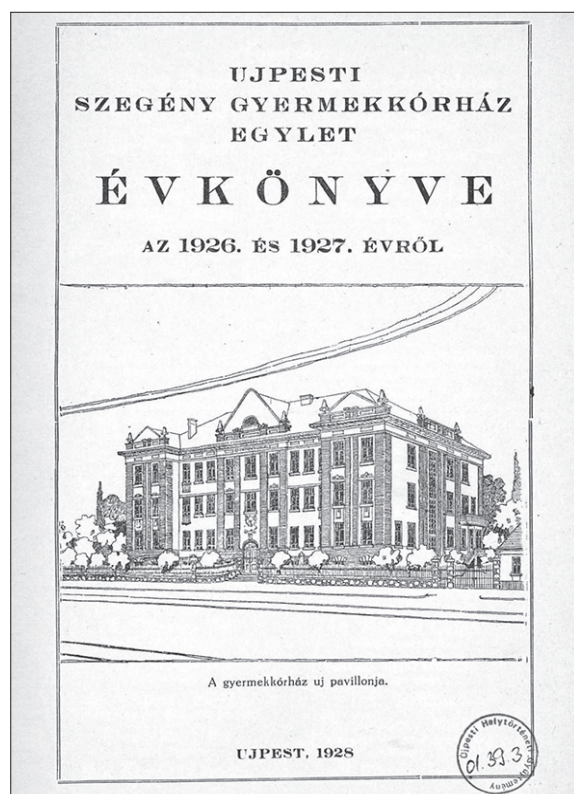
nyílások és falfelületek aránya eklektikus, elsősorban az ún. „T”-osztású ablakok miatt. A tömegformálás és tagolás azonban egyike a funkcionalizmus korai példáinak, amely az alaprajzi rendszert megjeleníti az épületkülsőn. A főhomlokzat középtengelye és a rizalitok fölötti oromfal ezt a sajátosságot még inkább kiemeli. A homlokzat felületképzése és az anyaghasználat folytatja az Újpesten meghonosodott hagyományt, a vakolt és a nyerstégla burkolat dekoratív célú alkalmazását, mint ahogyan az látható a Járásbíróság, a Vágóhíd vagy a műszaki szakközépiskola épületén is.

A gyermekkorház fenntartása, üzemeltetése és fejlesztése alapvetően függött az adományoktól, a jótékonyági rendezvények bevételeitől, Újpest város támogatásától. Am nemcsak az anyagiak, sokszor a segédszemélyzet és a korabeli biztosítási rendszer szabályai is megnehezítették a kórház működtetését. Az 1925-ös titkári jelentés szerint „[...] a vezetőség legjobb igyekezete mellett sem volt abban a helyzetben, hogy elsőrendű segédszemélyzetet fogadjon, a felfogadott cselédek csekély kötelességérzete és alacsony erkölcsi nivója

pedig sok gondot és bajt okozott. Ez érlelte meg a helyzetet annyira, hogy – a szükséges átalakításokra való tekintet nélkül – apácákat kértek fel az összes teendők ellátására. Az apácáknak kis kápolnát építettek és átalakítottak egy nagy kórtermet az apácák számára lakássá [...]”. Végül a teljes gazdasági és ápolószemélyzet helyét 1925. július 1-től ferences rendi apácák vették át. A működést elsősorban a kerületi Munkásbiztosító Pénztár által folyósított ápolási díjak biztosították, de ennek ügyintézése igen bonyolult volt. (A fenntartás és üzemeltetés azért volt rendkívül nehéz feladat, mert a gyermekkorház karitatív intézményként pénz- és törzsvagyron, valamint tőkejövedelem nélkül gazdálkodott.)

Újpest város anyagi segítségével a kórház tovább bővült; 1934-ben fejezték be a „B” épületet (a főépületre merőleges irányban), amelyben a földszinten és az I. emeleten szülészeti-nőgyógyászat, a II. emeleten csecsemő-gyermekosztály létesült függetlenül attól, hogy 1928-ban átadták a Szülőotthont a Vasút (ma: Görgey) utcában. 1934-ben a kórházi ágyak száma 215-re emelkedett. 1939-ben – mivel a kórház addigra túlnyomó többségében már a felnőttek ellátásával foglalkozott –, a Szegény Gyermekkorház Egylet átalakult és az Újpesti Kórház Egyesület nevet vette fel; az intézmény nevét Újpesti Árpád Kórházra változtatta. Míg 1945-ben a gyógyító munkát 32 ágygyal végezték, 1950-ben már 330 ágyon folyt a betegellátás. Megemlíjtük, hogy – bár nem ápolási célokat szolgált – 1936-ban megépült az egyemeletes igazgatói lakóépület, amelyet László György rákospalotai mérnök tervezett. (Ő volt a Stephaneum bővítésének, kápolnájának tervezője és építője is.)

Az Árpád Kórház fenntartója 1967-től előbb a Fővárosi Tanács, majd a Fővárosi Önkormányzat volt, majd átvette az Állam. Schrammel Zoltán építész 1998-ban intenzív terápiás osztályt is tervezett az intézménybe, amelyben a 2012-es bezárásáig traumatológiai részleg is működött. Az épület jelenleg üresen áll, és csak reménykedni lehet abban, hogy az – annak idején a kórháztervezés és -építés területén egyik legmeghatározóbb magyar mérnök által létrehozott – intézmény, a mai kor igényeinek megfelelően ismét kórházként éled fel Csipkerózsika álmából. □

Az egyesület évkönyvének borítóján a gyermekkorház Árpád úti főhomlokzata

Újabb epizódok Aschner Lipót életéből

Magyarország a labdarúgó-világbajnokságon,

1. rész

Az 1934. május 27. és június 10. között megrendezett római labdarúgó-világbajnokság volt az első olyan nemzetközi torna, amit selejtezők előztek

meg, és amelyen a magyar válogatott is elindult. A csapat összeállítása, valamint a felkészülés és a részvétel anyagi támogatása körül azonban hatalmas vita kerekedett. A korabeli tudósításokból az is kiderül, hogy a szakmai vezetés nem állt a helyzet magaslatán.

A Magyarország című lap hírlapírója 1934. február 1-én nem kis szarkazmussal jegyezte meg: „Hetekig tartó tépelődés, a kabát- és mellénygombok ismételt átszámolgatása után, a professzionista futballvezérek végérvényesen elhatározták, hogy válogatott játékosait mégis csak átengedik az MLSz-nek [Magyar Labdarúgó Szövetség], a római világbajnokságra kiküldendő magyar válogatott csapat számára. Hosszú ideig ugyanis azon folyt a vita, hogy érdemes-e egyáltalán csapatot küldeni [...], tekintettel arra, hogy a világbajnokságon való részvétel nagy anyagi áldozatot követelne a professzionista elsőosztályú egyesületektől is. Hétfőn este azután megtörtént a végleges döntés, amit a miniszterelnöknek 20 000 pengő ígérete is alátámasztott”.

Ugyanezen a napon a Magyarország „J. A.” szignójú tudósítója beszámolt arról, hogy „Az MLSz elnökségénél kedden este egy küldöttség jelent meg, amely legnagyobb részt szövetségen kívül álló volt futballvezérekből és újságírókból állott, és ez azt kérte, hogy az MLSz elnöksége a sporttársadalom bevonásával indítson akciót annak a 20 000–30 000 pengőnek összegyűjtésére, mely szükséges ahhoz, hogy futballcsapataink ne játsszanak felesleges túramérkőzéseket, ne sokszorozzák a játékot, ellenben hetenként csak egy mérkőzést játszva kímélhessék játékosait és őket

teljesen a szövetségi kapitány rendelkezésére bocsáthassák a világbajnokságra való előkészítés céljára. Egy társadalmi bizottság szedné össze ezt a pénzt, egy technikai bizottság pedig segédkezne a csapat sportbeli előkészítésében a kapitánynak, s neki tanácsokat adna. Az MLSz elnöksége hír szerint elfogadta mind a két javaslatot és Aschner Lipótot, az Újpest FC elnökét kéri fel a világbajnoki előkészületek és a társadalmi akció irányítására”.

A Sporthírlap február 3-án már részletesen beszámolt arról, hogy „A hivatalos felkészítés pénteken délelőtt történt meg, amikor is az MLSz vezetőségének képviselőjében háromtagú küldöttség jelent meg az Újpesti Izzó gyárban. Usetty Béla dr. [az MLSz elnöke] vezetése alatt Csányi József dr. [korábbi elnök] és Kenyeres Árpád [főtitkár] alkotta a küldöttséget, amelyet az Újpest elnöke nagyon barátságosan fogadott dolgozószobájában. A küldöttség nevében Usetty Béla dr. közölte a futballtársadalom óhaját. Aschner Lipót válaszában kifejtette, hogy készséggel áll a társadalmi mozgalom élére, azonban bizonyos kikötései vannak, amiket közölt is a küldöttség tagjaival. A küldöttség ígérte, hogy a kikötéseket az elnökség elé fogja terjeszteni. Az igazgatói dolgozószobából azután az egész társaság átvonult az újpesti Kultúrház ebédlőjébe, ahol jó hangulatban töltött még el egy órát az újpesti elnök vendégeként”.

Az MLSz-hez érkezett második kérést, a Nádas Ödön szövetségi kapitány „szakmai támogatására” kezdeményezett ún. technikai bizottság felállítását az elnök nem támogatta. Usetty Béla úgy nyilatkozott, hogy nem járul hozzá e grémium megalakításához, „mert nem engedi csorbítani a kapitány hatáskörét. [...] Magában a profiszövetségben is eltérőek a vélemények a technikai bizottság tekintetében. Az egyik párt elegendőnek tartja, ha csak

Nádas mellé állítanak olyan bizottságot, amely nem a kulisszák mögött, hanem hivatalosan ad neki tanácsot, míg a másik felfogás szerint [...] nem akad elég komoly sportember, aki Nádas megbukott elméleteinek megjavítására vállalkoznék” – kommentálta a hírt a Magyarország újságírója február 3-án.

Egy héttel később a Sporthírlap elemzést tett közzé a kialakult helyzetről. A szaklap szerint: „az UTE nagy tekintélyű elnökét, Aschner Lipótot csak eszközként használták fel. Súlyos hiba volt az »ellenpárt« részéről, hogy Aschner Lipót személyén keresztül akartak célhoz érni: Mert azt ugyan senki egy percig nem hitte, hogy az Újpest áldozatkész, de a szövetségi életben persze egyáltalán nem szereplő elnöke, maga állította össze azokat a feltételeket, amelyeknek elfogadásától tette függővé, hogy vállalja-e a »társadalmi« bizottság elnökségét. Ezek a feltételek ugyanis – a kiszivárgott hírek szerint – nem kevesebbet jelentenek, minthogy az MLSz elnöksége és kapitánya mondjon le a világbajnoksággal kapcsolatos ügyek vezetéséről. [...] Pedig nagyon valószínű, hogy Aschner Lipót feltételek nélkül is vállalta volna a bizottság elnökségét, hiszen arról van szó, hogy Magyarország minél erősebb fegyverzetben vonulhasson fel a futballnemzetek nagy küzdelmébe. A »tanácsadók« nem tehetnek egyebet, mint megpróbálják jóvátenni, amit hibáztak...”

A Sporthírlapot megvásárló szurkolók bizonyára megkönnyebbültek, amikor február 12-én kezükbe vették a lapot: „Az MLSz válaszlevelére vonatkozólag a nyilvánosság számára nem történt közlés, kiszivárgott hírek szerint azonban az MLSz elnöksége lényegé-

A világbajnokság selejtezőjében a magyar válogatott Szófiában 4:1-re győzött, és ezt az eredményt Budapesten, az MTK-pályán is megismételte (Forrás: magyarfutball.hu)

ben minden feltételét elfogadta Aschner Lipótnak. A társadalmi bizottság által összegyűjtendő összegre nézve Aschner Lipót teljes rendelkezési jogot kap, csak a hivatalos forrásokból kapott pénzekre vonatkozólag kénytelen fenntartani magának az MLSz a rendelkezési jogot, mert az alapszabályok értelmében nem is tehet másként. Az bizonyos, hogy a kapitányi probléma, amelyet pedig egyesek szerettek volna ék gyanánt felhasználni ebben az ügyben, nem szerepel az MLSz és Aschner Lipót közti tárgyalásokban.

Ami a világbajnokságban való részvétel anyagi vonatkozásait illeti, a helyzet a következő: Az olaszokkal lekötött Budapest – Róma és esetleg még további B) [felkészülési] csapatmérkőzések 30 000 pengő bevételt jelentenek. Ha jól sikerül a római mérkőzés anyagilag, akkor a menedzser már hozza is a harmincezeret. Ezt az összeget az MLSz teljesen a kluboknak engedi át. A felosztás kulcsa a következő: Előbb kihalásnak az összegből 36 százalékot, azaz 10 800 pengőt. A világbajnokságra ugyanis 18 játékost visznek ki. Minden játékos után klubja 2 százalékot, azaz 600 pengőt kap kárpótlásként, hogy a játékos kb. egy hónapra elvesz klubja számára. A megmaradó 19 200 pengőből 7200 pengőt kap a három nagy klub, a többi 12 000 pengő az I. liga többi egyletei és a II. liga között oszlik meg. A II. liga kb. 1000 pengő körüli összeget kap, az I. liga kilenc egylete részére tehát kb. 11 000 pengő marad, ami bizony édes-kevés ahhoz, hogy ezek a klubok lemondjanak a tavaszi túrázásról.

Ami magát a világbajnokságon való részvétel költségét illeti, ezt az MLSz már fedezettnek látja azzal az ígérettel, hogy a kormány 20 000 pengőt a szövetség rendelkezésére fog bocsátani. Ha nem jutunk messzebb, mint a harmadik fordulóig, akkor ez az összeg bőségesen elég lesz, ha pedig tovább jutnánk, akkor a várható jövedelemrészesedés nemcsak bőségesen fedezi majd a többlet-kiadást, de még bizonyos bevételi forrást is jelent majd a szövetség amúgy is igen elárvult kasszája számára. A társadalmi bizottság számára tehát csak az a feladat maradna, hogy az egyletek kárpótlására szolgáló összeget megszorítsa”.

Február 16-án a Budapesti Hírlap „Vistanc a futball-világbajnokság körül” címmel foglalta össze a kialakult helyzetet: „Nin-

csenek pontos értesüléseink, miként készülődnek a különböző nemzetek a futball-világ bajnokságra, de feltételezzük, sőt vaktában is határozottan állítjuk, hogy úgy nem készülnek sehol az olasz földön májusban lejátszódó nagy eseményre, mint nálunk. Valósággal tragikomédia, ami itt Budapesten a futball-világ bajnokság körül történik. [...] A játékosokat a télen fárasztó külföldi túrákra küldözgették; a fáradt játékosokkal Frankfurtban kikapott a válogatott csapat; a közvélemény haragjában nagyot nyelt; a professzionista egyesületek vezetői nyíltan Nádas Ödön szövetségi kapitány ellen fordultak. A Professzionista Labdarúgók Szövetsége bizalmatlansági nyilatkozatot tett a szövetségi kapitány ellen, felröva hibáit, köztük a legsúlyosabbat, hogy a magyar válogatott játékosokat durvaságokra uszítja külföldi ellenfelekkel szemben. [...] Tegnap újabb fejezettel gyarapodott a világ bajnokság körül folyó vitustánc. Összeült a BLASz [Budapesti Amatőr Labdarúgó Szövetség] vezérkara és a maga részéről Brüll Alfrédet, az MTK és a Hungária elnökét, valamint Aschner Lipót, az UTE és az Újpest elnökét, vagyis az amatőrök két nagy professzionista egyesületének a fejét ajánlotta a technikai bizottság tagjának. Lehetetlen meg nem látni ebben az ajánlatban a szándékot: nevetségessé tenni az egész ügyet. A BLASz jól tudja, hogy a magyar futballsportnak erre a két kiválóságára sértő dolog beajánlani őket olyan bizottságba, amelynek tagságát előzően már a sportembereknek egész serege utasította vissza, azzal a kijelentéssel, hogy nem óhajtják a bábfigurák szerepét eljátszani. Ha a BLASz Aschner Lipót és Brüll Alfrédet alkalmasnak tartja, hogy jótanácsokkal szolgáljanak az MLSz elnökségének, úgy már régesrégen szerét ejthették volna, hogy tagjai legyenek az MLSz elnökségének olyanok helyett, akik benn ülven az elnöki székekben, külső tanácsadókra szorúlnak. Így készülődnek nálunk a futball-világ bajnokságra, mintegy előre felidézve a közeledő katasztrófa árnyékát. [...]

Az egyetlen komoly eset ebben a kínos vergődésben Aschner Lipót vezérigazgatónak az akciója. Aschner elvállalta a társadalmi bizottság elnökségét, attól a céltól vezéreltetve, hogy a szükséges anyagi eszközök előteremtésével végképpen biztosítja válogatott csapa-

tunknak a futball-világ bajnokságban való részvételét. Úgy látjuk azonban, hogy Aschner Lipót, mielőtt vállalt szerepét a tőle megszokott akaraterővel, céltudatossággal és biztossággal megkezdene, tájékozódni óhajt, vajjon érdemes-e a magyar társadalom áldozatkészségét igénybe venni. Erre vall Aschnernek az a lépése, hogy február 20-án, kedd estére értekezletre hívta meg a sajtót és a labdarúgó-szövetségek képviselőit az általános együttműködés érdekében. Ez a sajtóértekezlet lesz hívatva tiszta képét adni a helyzetnek, így tehát jogosult a legteljesebb érdeklődésre. Az értekezlet a Royal-szállóban lesz. Utána este fél 9 órakor Aschner Lipót vendégül látja a sajtó képviselőit”.

A Nemzeti Sport saját tudósítója február 16-án immár eldöntött tényként közölte, hogy „A világ bajnokságra való felkészülés jelentős lépéssel haladt előre: Aschner Lipót, az UTE és Újpest elnöke vállalja az MLSz elnökségének felkérésére a társadalmi bizottság elnöki tisztét. Aschner Lipót jól ismeri a magyar sport társadalma. Amit ő vállal, az jó kezekben nyugszik. Aschner Lipót nem tud fél munkát végezni, csak egészet. És éppen ezért megnyugvással fogja fogadni a magyar futball közvéleménye: Aschner Lipót a világ bajnoki előkészületek élére állt. [...]

Hogy Aschner Lipót az elnökséget vállalta, ebből már következik, hogy az MLSz elnöksége is vállalta Aschner feltételeit. A feltételek legfontosabbika, hogy a társadalmi bizottság által összegyűjtendő pénz felett Aschner Lipót tartotta fenn magának a rendelkezési jogot. Ez egyben garancia, hogy a társadalom áldozatkészségéből eredő minden fillér a nagy célra megy majd. Másik fontos feltétele volt Aschner Lipótnak, hogy a világ bajnokságra kiutazó csapattal csak három kísérő mehet: a szövetségi kapitány, egy menedzser, ki sportvonatkozású dolgokban is szakértő, ott állhat tehát a kapitány támogatására és az edző. Aki ezen felül ott akar lenni a világ bajnoki mérkőzéseken, az csak a saját költségén utazhat. [...] Egy bizonyos: az a tény, hogy Aschner Lipót kezébe vette a zászlót, mindennél alkalmasabb arra, hogy a világ bajnoki előkészületek a teljes harmónia és együttműködés jegyében menjenek végbe”.

(Folytatjuk...)

100 éve alapították az Egyesült Izzó kutatólaboratóriumát

Az Egyesült Izzó nemcsak a magyar elektronikai ipar, hanem az elméleti és kísérleti fizika, valamint a mérnöki tudomány egyik fellegette is volt. Híres kísérleti laboratóriumában számos, később világhírré szert tett tudós dolgozott, ami elsősorban Aschner Lipót vezérigazgató tudatos cégépítésének volt köszönhető. Aschner sem fizikus, sem mérnök nem volt, és egyetemi végzettséget sem szerzett, de azt tudta, hogy a világpiacra csak a magyar kutatók legjobbjaival maradhat versenyben. Felismerte, hogy a gyártásban akkor lesznek versenyképesek az egyre szaporodó külföldi izzólámpagyárakkal, ha saját kutatási eredményeikkel előbbre tudnak jutni, mint a konkurencia. Ezért 1921-ben elhatározta, hogy a General Electric kutatólaboratóriumának mintájára, az Egyesült Izzóban is egy hasonlót hoz létre.

A kutatólaboratórium vezetésével Pfeifer Ignác műegyetemi professzort bízta meg, akinek érdemei elévülhetetlenek az Egyesült Izzó fejlődésében. Az Izzó 1,6 millió koronát biztosított 1922-ben a kutatólabor létrehozására, azaz egy eredetileg lóistállóként szolgáló épület rendbehozatalára és a laboratóriumi felszerelések beszerzésére.

A társaság egyik legnagyobb értékét azok a szabadalmak jelentették, amelyeket saját kutatóik jegyeztek. Ezek a szabadalmak képezték az alapját a General Electric-kel, a Siemens-szel, a Philips-szel és a Telefunken-nel folytatott tárgyalásoknak, és a kartell megállapodásoknak.

A kutatások messze túlmutattak az Egyesült Izzó és kapcsolódó cégeinek szakmai területein. A folyamatos innováció tette lehetővé egyrészt a kiváló szakemberek bevonását az alapprofil fejlesztéseibe, másrészt azoknak a merőben új megoldásoknak a kidolgozását is, amelyek közvetlenül vagy áttételesen szolgálták a világítástechnika és a rádiócsőgyártás,

vagy olyan más termékek fejlesztését, mint a televízió vagy a radar. A laboratórium interdiszciplináris műhelyként működött, ahol a fizika, a metallurgia, a kémia, a vákuumtechnika stb. speciális kérdéseivel foglalkoztak...

Pfeifer szakszerű vezetésének, Aschner bőkezű támogatásának, és nem utolsósorban az újpesti gyárban alkalmazott mérnököknek, kémikusoknak, az elméleti és az alkalmazott tudomány területén dolgozó fizikusoknak köszönhetően, a labor hamarosan a hazai fizika kutatási centruma lett. „Az Izzónak két kitűnő kutatógárdája volt. Az egyik az izzólámpát fejlesztette, ebbe tartozott Bródy Imre, Selényi Pál és munkatársaik, a másik csoport az elektroncsöveket tökéletesítette: Winter Ernő, Budincsevic Andor, Vámbéri Lőrinc és társaik. A kutatókat olyan műszerészek segítették, akik munkájukat művészi hajlammal, tökéletes precizitással végezték. Számukra nem létezett végrehajthatatlan feladat” – mondta évekkel később munkatársairól Pfeifer utódja, Bay Zoltán.

Pfeifer a kutatóintézetbe magával vitte legközelebbi egyetemi munkatársát, Vidor Pált, akit a fizikus dr. Selényi Pál követett a Műegyetem II. sz. Fizikai Intézetéből. Selényi az 1930-as években a fotocella feltalálója volt, és kifejlesztett egy ún. szelenografikus eljárást, a xerox technológiának, a xerográfiának az elődjét. Egyetemi oktatóként nehéz lehetett lemondania az intézeti munkájáról, az Egyesült Izzó kutatólaboratóriumában dolgozni azonban nemcsak magasabb fizetést jelentett, hanem egy másfajta munka öröme és eredménye miatt is kárpótlást nyújtott: „A tudományos kutatás célja új természeti jelenségek vagy ismeretes jelenségek közötti kapcsolatok, természeti törvények, vagy ha úgy tetszik, természeti igazságok felismerése. Az ipari kutatás célja gyártási eljárások tökéletesítése, új gyártási eljárások kidolgozása, új ipari termékek, vagy mondjuk röviden: új ipari találmányok

létrehozása. Ez előbbi végzi a tudós tisztán eszményi, az utóbbit a feltaláló tisztán gyakorlati célokért” – mondta Selényi.

A harmadik alapító tag Bródy Imre volt, aki korábban Göttingenben Max Born professzor mellett dolgozott, majd feltalálta a kriptongázas villanylámpát. Bródy a kriptonlámpa-szabadalmát 1930-ban jelentette be; a lámpakísérleteket Theisz Emillel, a levegő kripton-tartalmának meghatározását Kőrössy Ferencsel végezte. Polányi Mihály, Bródy munkatársaként vett részt a kripton-xenon gáz levegőből történő elállítási technológiájának kidolgozásában, és a gyártásba való bevezetés megtervezésében. Polányi a náciizmus elől Angliába költözött, ahol a Cambridge-i Egyetemen szilárdtest fizikával foglalkozott. A háború után híres angol tudományfilozófus lett.

A kutatólabor munkatársa volt továbbá Millner Tivadar, a későbbi Kossuth- és Állami díjas kutató is, aki a volfrám- és a kriptonlámpa kifejlesztésében vett részt. Millner, Tarján Szabolcs és Tury Pál az ún. nagykristályos volfrámot fejlesztették ki. Ez az eljárás volt az egyik legmeghatározóbb találmány, ami az Egyesült Izzó versenypozícióját biztosította a nemzetközi izzólámpa kartell nagy szereplői között.

Budencsevíts Andor – a rádiócső részleg vezetőjeként –, és a későbbi kétszeres Kossuth díjas Winter Ernő, elsősorban a rádiócsövek fejlesztése területén fejtették ki tevékenységüket. Winter és Czukor találmányaként 1927-ben alkalmazták először a báriumkatódos rádiócsöveket.

A labor munkatársa volt néhány évig – a fasizmus elől Angliába emigrálásáig –, Gábor Dénes, a hologram feltalálója, a későbbi Nobel-díjas fizikus. Újpesten gázkisüléssel foglalkozott, és megalkotta a plazmalámpát. Itt dolgozott Szász Tibor, Patai Imre (a későbbi konkurens rádiócsőgyártó Vatea cégalapító tulajdonosa), Márton László és Rostás Ernő, akik valamennyien hozzájárultak ahhoz, hogy az Egyesült Izzó Kutatóintézetének története az 1922 és 1937 közötti „Pfeifer-korszakban” valódi sikertörténet lehessen. Ez idő alatt 190 kutatási jelentés készült, közöttük számos világraszóló szabadalom.

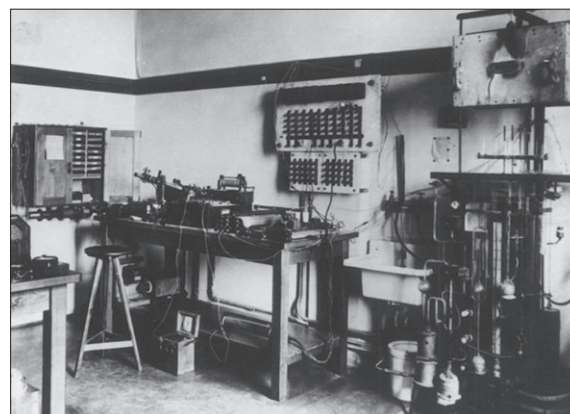
Az 1930-as évekre a kutatólabor kinőtte az épületet és új, többszintes „irodaház” épült kifejezetten a labor céljaira. A fenntartási költ-

ségek a ‘40-es évekre elérték az évi százezer pengőt. Aschner Lipót ugyan személyesen, rigorózan felügyelte a labor költségeinek alakulását, de tudta, hogy ez az egység a gyár sikereinek záloga. Napi szinten követte a labor tevékenységét és az új szabadalmak sorsát: „A Kutató nekem ugyanolyan propaganda-eszköz, mint a cipőpasztagyárnak a magasba emelkedő repülőgép, mely az esti égen részleteiben villantja fel a Schmoll-paszta reklámot”. Aschner tisztában volt azzal, hogy az Izzó nemzetközi súlyát a kutatólabor eredményei határozzák meg, és büszkén hivatkozhatott arra, hogy „az én Kutatóintézetem”, „az én professzorom” által kidolgozott szabadalom milyen mértékben járult hozzá az izzólámpa, a rádiócsőgyártás, vagy az elektrotechnika egyéb területeinek technológiai fejlődéséhez.

1936-ban ebben a laborban dolgozta ki Mihály Dénes és Barta István az első zártláncú televíziós adás technológiáját is. Barta, a televízió-kutatólaboratórium fejlesztőmérnöke, 1945-től a nagyfrekvenciás osztály vezetője volt. Az államosítás (1948) után egy évre az Orion műszaki igazgatójává nevezték ki.

Az elektroncső laboratóriumot Szigeti György – akit 1944-ben főnöke, Bay Zoltán mentett meg a deportálástól – az elektromos gázkisülések és a luminencia kutatója vezette. Az általa végzett kutatások vezettek el a fénycsőgyártás elméleti és gyakorlati hátterének megteremtéséhez. Szigeti György 1948-tól az egész kutatórészleg vezetője lett.

A kutatólabor munkatársai szorosan együttműködtek a gyár egyéb területein dolgozó mérnökökkel. Ezt példázza Pillitz Dezső

Egyesült Izzó, Elektroncső-laboratórium 1930 körül (Fotó: mek.oszk.hu)

és dr. Krassó Tibor munkássága is, akik Pfeifer irányítása alatt a minőségellenőrzéséért feleltek, összehasonlító elemzéseket végezve a Tungsram és a nemzetközi színvonalat jelentő gyártók (pl: GE, OSRAM, Philips) termékeivel. A Világítástechnikai Állomás vezetőjeként számtalan kongresszust és előadást szervezett, ahol az Izzó kutatói, mérnökei bemutathatták elért tudományos és szakmai eredményeiket.

Az 1930-as években ugyancsak az újpesti gyárban, az Orion kutatólaboratóriumában dolgozott Henry Kalmus, aki három évtizeddel később az amerikai csillagháborús kutatási program vezetője lett.

Az Egyesült Izzó kutatásainak vezetését a nyugdíjba vonuló Pfeifer Ignáctól Bay Zoltán vette át. Bay Zoltán a Pázmány Péter Tudományegyetem matematika–fizika szakán végzett, majd tanulmányai befejezése után oktatói kinevezést kapott az Elméleti Fizika Intézetbe, és doktori fokozatát 1926-ban a legmagasabb kitüntetéssel szerezte meg. Négy éven keresztül Berlinben volt ösztöndíjas, ottani kutatómunkájának elismeréseként a Szegedi Egyetem 1930-ban meghívta az Elméleti Fizikai Tanszék professzori állásának betöltésére. Hat évvel később, Aschner Lipót személyes felkérésére, elhagyta Szegedet, és elvállalta az újpesti gyár kutatólaboratóriumának vezetését. „Aschnerrel sokat beszélgettem, mielőtt elfogadtam meghívását. Aschner Lipót pénzt adott olyasmire is, amiről tudta, hogy rövid távon nem várható tőle haszon. Az alapkutatásra. Sokra tartotta a jó kutatót, az alkotó embert. Az volt az elve, hogy a kutatót jókedvre kell hangolni. Hagyni kell, hadd unatkozzék! [...] Ragaszkodtam ahhoz, hogy olyan kísérleteket is végezhessenek, melyeknek semmi közük sincs az Izzó kereskedelmi előírásaihoz. Szegedi kollégáim azt mondták, eladtam magam Aschnernek. Feláldoztam a tudományt a valamivel több fizetésért. A baljóslatok nem váltak be, [...] e laborban – a többi magyar laborral ellentétben – megfelelő anyagi források és kiváló szakembergárda állt rendelkezésére, ami lehetőséget teremtett a gyár profiljától idegen kutatásai folytatására is” – mesélte Bay egy interjúbán.

Bay Zoltán és munkatársainak laboratóriumi kutatásaiból több jelentős szabadalom született, elsősorban a fénycsővek, elektronszövevények, nagyfeszültségű gázkisülési lámpák fejlesztésének köréből.

Fontosnak bizonyult az elektro-lumineszcenciára (az anyagok fénykibocsátása elektromos tér hatására) vonatkozó világ-szabadalma is, amelyet együtt jegyzett Szigeti Györggyel, akinek találmánya a mai világító diódák őse volt. Másik munkatársával, Dallos Györggyel is jó néhány szabadalmat dolgozott ki a rádióvétel zavarainak kiküszöbölésére, valamint a deciméteres hullámhosszú rádiótechnika javítására. Világszerte nagy feltűnést keltett a részecskeszámlálás új elvi módszerére vonatkozó találmánya. Bay zseniális ötlettel átalakította és a gyorsrészecskék detektálására alkalmassá tette az elektronsokszorozót, amelyet azután a rádiók erősítésére használt fel.

Bay Zoltán ezekben az években a kutatólabor vezetése mellett az Egyesült Izzó pénzén alapított Műegyetemi Atomfizika Tanszék is vezette. Ő irányította a háborús években a később világhírt hozó Hold-radar kifejlesztését is, amivel megszületett egy új tudományág, a radarszillagászat.

A szovjet csapatok 1945. január 10-én jutottak el az Egyesült Izzóhoz. Azokat a berendezéseket, amelyeket a németeknek nem sikerült elvinni, az oroszok szereltették le és szállították el. A kutatólabort is kifosztották és tönkretették.

Bay Zoltánt a háború után, tudományos munkásságának elismeréseként megválasztották a Magyar Tudományos Akadémia Matematikai és Természettudományi Osztálya elnökének, amely posztot 1946 és 1948 között töltött be. Több más kollégájához hasonlóan, hamarosan Bay is jobbnak látta elhagyni az országot. Akik maradtak, itthon folytatták kutatásaikat, de már nem a Tungsram keretein belül. Többségük egyetemi professzorként, kutatóként magas állami kitüntetésben részesült.

Bay Zoltán, egy napjainkig érvényes üzenetét így fogalmazta meg egy interjúbán: „Az emberi kultúrának a tudomány az alapja, ez nem vitás; ha az emberek megbecsülése csökken a tudomány és a művészetek iránt az nagy baj forrása lehet. Én a legfontosabb kérdésnek, a civilizációnak a kultúrához való viszonyát tartom. Az a civilizáció, amelyik elhanyagolja a tudományt és a kultúrát, az pusztulásra van ítélve. Az életet adja föl, elsorvad, elpusztul atombomba nélkül is. Ezért kell feltéve őriznünk magunkban a kultúra tiszteletét!” □

Szemelvények dr. Fraknóy Gyula ügyvédi hagyatékából 1947–1957, 9. rész

Minden embernek alapvető joga, hogy vagyona sorsáról halála esetére rendelkezék. Az elhunyt személy rokonainak, hozzátartozóinak részvételét a vagyomból a törvényes öröklés szabályai tartalmazzák. Am ha valaki – egészben vagy részben – el kíván térni a törvényes öröklés rendjétől, ezt végintézkedéssel (végrendelettel, öröklési szerződéssel) megteheti, és ebben az esetben meghatározott korlátokkal – mint amilyen a közeli hozzátartozók kötelesrész iránti igénye –, az öröklés rendjét az ő akarata szabja meg. Mivel az öröklési igények érvényesítésekor az örökhagyó már nem él, a végintézkedések érvényességét a törvény szigorú formai feltételekhez köti. A végrendelezői akarat megértése és pontos megfogalmazása komoly szakértelmet, jártasságot igényel. Ezért az ügyvédi munkának felelősségteljes része a végrendelezések készítése.

„Mors certa, hora incerta” [a halál biztos, de időpontja bizonytalan] mondattal kezdődnek azok a végrendeletek, amelyek nagyapám iratai között fellelhetők. Ezek közül négy, igen eltérő élethelyzetben készült végintézkedés tartalmát foglalom röviden össze.

*

1. Özv. R. Zs.-né tisztviselő 1949 nyarán azzal a kéréssel kereste fel nagyapámat, hogy végrendelezni kíván, mert a közeli napokban az újpesti Árpád Kórházban műtétnek veti alá magát. Az ügyvédi irodába magával vitt egy kézzel írott leltárt, amelyben ingóságokból álló vagyonát tételesen felsorolta, helyiségenként külön részletezve a bérelt lakásában lévő bútorait, a lakberendezési és felszerelési tárgyakat, képeket, könyveket, dísz tárgyakat, 12 személyes ezüst evőeszköz- és porcelán étkészletét, ékszereket, ágy- és asztalneműket. Az ügyvédi tényvázlatból tudható, hogy férje

1933-ban elhunyt, egyetlen fiúgyermekük főiskolai hallgató, aki „jelenleg ismeretlen helyen tartózkodik”. Elsősorban a fiát szeretné örökösevé tenni, de amennyiben ő nem kerülne elő, az újpesti főplébániára kíván végrendelezni azzal, hogy a hagyaték kezelésével és megóvásával az ügyvédet bízna meg. Az 1949. július 11. napján kelt, két tanú együttes jelenlétében aláírt és ügyvéd által ellenjegyzett végrendeletében R. Zs.-né kijelentette, hogy hagyatékából elsősorban gyógykezeltetése, eltemettetése és a hagyatéki eljárás költségei, valamint a lelki üdvéért mondandó szentmise kiadásai fedezendők. „Mindezen teendők véghezvitelével az ezennel végrendeleti végrehajtóul kinevezett dr. Fraknóy Gyula ügyvédet bízom meg, azzal a meghagyással, hogy általános örökösömmel egyetértésben járjon el, és addig is, amíg az ismeretlen helyen tartózkodó általános örökösömnek ez módjában nem lesz, a hagyatékot kellő gondossággal kezelje és örökösömnek adja át. [...] Általános örökösömmé az 1924-ben született és jelenleg ismeretlen helyen tartózkodó egyetlen, drága, szeretett fiamat, R. Z.-t nevezem meg, övé legyen minden ingó vagyonom és értéktárgyaim, amennyiben azok a fentebb megjelölt költségek fedezése céljából fel nem használtattak végrendeleti végrehajtóm bölcs belátása szerint. Amennyiben itt megnevezett általános örökösöm az örökséget bármilyen okból nem szerezhethné meg, úgy helyettes örökösként az Újpesti Római Katolikus Főplébánia Egyházközséget nevezem meg azzal a meghagyással, hogy lelki üdvösségemért halálom napján minden évben szent misét mondjanak addig az időpontig, amíg a hagyaték értékéből annak költségei fedezhetők.” Az örökhagyó a végrendeletében kijelentette: „végső nyughelyem a Megyeri temetőben legyen és a régi temetőben eltemetett, szeretett férjem földi maradványai, amennyiben ez lehetséges, az én földi maradványaimmal egyesítenek, hogy halálunkban

is együtt nyugodjunk”, és tanúk előtt megerősítette, hogy „a fenti végrendeletem minden befolyástól mentes, szabad akaratomat tartalmazza”. Arra vonatkozóan, hogy az első helyen örökössé nevezett gyermek hol járt főiskolára, mennyi ideje volt távol, és végül mi lett a hagyatéék sorsa, az iratokban nincs adat.

2. A végrendelkezés több esetben olyan személy javára történt, aki – közeli hozzátartozók hiányában, vagy ha azok tartásra nem voltak kötelezhetők – az egyedül álló, gondozásra szoruló örökhagyó ellátását vállalta. Egy

[illegible]

Végintézkedéshez készített leltár

1957-ben készült végintézkedésben a 82 éves özv. Sz. I.-né örökhagyó úgy rendelkezett, hogy „minden tulajdonomat képező ingóságaim: bútorok, felszerelések, berendezési tárgyak, ékszerek, felső ruháim, ágy- és fehérneműim, – amennyiben azokat életemben nem értékesítettem volna – valamint a Budapest, IV. B. utca 12. szám alatt lévő, nevemen álló házas ingatlan általános örökösévé távoli rokonomat, N. M. b.-i lakost nevezem ki, aki engem, mivel idős, előrehaladott korú és törődött egészségi állapotú voltam, elhagyatottságomban eltartott, gyámolított, teljes ellátásban részesített, betegségemben ápolott és vigasztalt, amely támogatásra nemcsak azért szorultam, mivel ellátásra köteles hozzátartozóim elhunytak, hanem mert semmi megélhetésem, keresetem, jövedelmem nem volt: ezzel kívánom meghálálni értem és irányomban mindenkor szeretettel kifejtett szívjóságát és aki arra is kész, hogy végső tisztességben részesüljek”.

Az ügyvédi tényvázlat tartalmazza, hogy N. M. 1956-ban költözött két gyermekével az örökgyóval szomszédos lakásba; a lakás azt követően üresedett meg, hogy annak bérelője, az örökgyó gyermeke, aki korábban a házastársával együtt az örökgyóról gondoskodott, 1956. december 13-án családjával együtt „ismeretlen helyre távozott”. Lakásuk elhagyását megelőzően bútorait N. M.-nek ajándékozták, aki a tartási kötelezettséget magára vállalta, és a saját maga részére kérte az ingatlan kiutalását a lakáshivaltaltól. Az örökgyó eltartását – valószínűleg annak külföldre emigrált fiával történt megegyezés alapján – az örökössé nevezett N. M. vállalta magára a végintézkedés fejében.

3. Az eltartásért cserébe történő végrendekezés mellett – amelyet az örökhatályos elvben bármikor, indokolás nélkül visszavonhatott –, gyakori volt az a megoldás is, hogy az örökhatályos a vagyonát, vagy annak egy részét már életében az eltartóra ruházta. Sz. J.-né saját kezűleg írt végrendeletében az újpesti Chinoin utcában lévő házát eredetileg elhalt férjének öccsére hagyta azzal a kikötéssel, hogy azt halála után adja el. Az eladási ár 40%-át tartsa meg, a fennmaradó 60 %-át pedig a végrendeletben meghatározott százalékos arányban ossza el férje megnevezett rokonai között, akik közül többeket az ingóságaiból

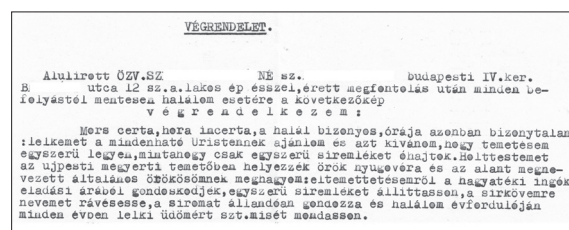
is részesített. Ezt követően azonban a 66 éves örökhagyónál súlyosbodó szív- és érrendszeri betegséget állapítottak meg, amely miatt állandó gondozásra és eltartásra szorult. 1956 júliusában ezért eltartási szerződést kötött az újpesti Szent József Római Katolikus Egyházközséggel, amelyben a fenti ingatlanát – haszonélvezeti jogának fenntartásával –, nevezett egyházközségre ruházta át azzal, hogy az eltartó a számára élete fogytáig havi 300.-Ft életjáradékot fizet, amit az eltartottnak jogában áll azzal egyenértékű természetbeni tartásra átváltani. A szerződés részletesen tartalmazza az ellátás módozatait az élelmezés milyenségétől kezdve (napi négyszeri, minőségi, tápláló és erőt adó, lehetőleg fehér húst tartalmazó ételek), a fűtésen (beleértve a lakásban biztosítandó hőfokot), a gyógykezeltetésen és a gondozáson, valamint ápoláson keresztül az „illő” eltemettetésig.

A szerződés megnevezi azt a gondozó személyt is, aki az eltartott körüli teendőket majd ellátja és korábban is a segítségére volt. Érdekes, hogy az eltartott az eredeti, sajátkezü végrendeletét nem vonta vissza, így annak rendelkezései a tartási szerződéssel érintett ingatlan kivételével hatályban maradtak, az ingóságok öröklésének rendjét a szerződés nem írta felül, amelyre a tartási szerződés maga is utal.

4. Különös végrendelet készítésére kérte fel nagyapámat V. J., Újpest, Tavasz utcai lakos 1956 derekán. Elmondta, hogy S. E.-től megvásárolt 15 000 forintért egy dunakeszi házas ingatlant 1951. május 18-án, és felmutatta az elismervényt is a vételár kifizetéséről. Az adásvételi szerződésben azonban nem ő, hanem a testvére, V. Gy. szerepel vevőként, és az ingatlant az utóbbi javára telekkönyvezték. Mivel V. J.-nek már más ingatlanok is voltak a nevében, így tartani kellett az államosítástól vagy igénybe vételtől. Állításának alátámasztására csatolta V. Gy. 1951. augusztus 12-én kelt, két tanú által „előttemezett” nyilatkozatát, amelyben nevezett kijelentette, hogy az „S. E.-től megvett ingatlanságnak [sic!] engem megillető részére vonatkozó tulajdonjoga csak névleges, az ingatlan vételárába semmit be nem fizettem, annak tényleges tulajdonosa és birtokosa V. J. [...]. Mindezeknél fogva tudatában vagyok annak, hogy sem én saját személyemben, sem

örököseim az ingatlanság felett szabadon nem rendelkezhetünk, arra tényleges tulajdonjogot támasztani soha nem fogunk és V. J.-vel szemben az ingatlant illetően semmiféle követelésünk nincs”. Erre a nyilatkozatra tekintettel V. J. – más vagyontárgyai mellett – ezen ingatlanról is végrendelezni kívánt „egészségének megfogyatkozására” hivatkozva. 1956. szeptember 10-i végrendeletében minden vagyona általános örökösvé felségét, W. J.-t tette, „aki irántam mindig példás szeretettel és hűséggel viseltetett, aki nehéz betegségemben mindenkori odaadó gyengédséggel ápolta, amikor ezt a szeretetet közvetlen rokonaimtól nem kaptam meg, akik csak arra törekedtek, hogy saját keresményemmel nehezen szerzett vagyonomat a maguk számára biztosítsák, [de] akiknek én tiszta szívből megbocsátok.” A hagyatéki vagyon felsorolásában szerepel a szóban forgó dunakeszi ingatlan is, azt a mondatot követően, hogy „sajnos ingatlan vagyonom egy része – átmenetileg – nem az én, hanem rokonaim nevében van telekkönyveztve”, valamint két államosított ingatlan „arra az esetre, amennyiben kormány intézkedés folytán az államosítás alól felszabadul.” A végrendelező sejtette, hogy a – jogi szakzsargon szerint – stróman szerződéssel megszerzett dunakeszi ingatlan valós tulajdoni helyzetének rendezése nem lesz könnyű. Ezért végrendeleti végrehajtónak nagyapámat jelölte ki, hogy „jelen végrendeletben foglaltak maradéktalanul érvényesítése tekintetében a törvényes keretek között tegyen meg mindent, ugyanerre kérje fel jogutódját, illetve helyettesét is.” Az aktában található utolsó irat szerint – ennek fontos lépéseként – nagyapám 1956. október 4-én levéllel fordult az örökhagyó testvéréhez, V. Gy.-hez, miszerint: „felkérem, hogy az ügyfelem tulajdonát képező ingatlan rendezése ügyében a hivatalos órák alatt keressen fel”.

(Folytatjuk...)

Végrendelet első oldalának részlete

Emlékezés az ország első kiségitő óvodájára

Száz éve, 1921. október 15-én nyílt meg a kiségitő iskola Újpesten, amelynek feladata az értelmi fogyatékos tanulók speciális gyógypedagógiai módszerekkel történő nevelése-oktatása volt. Negyvenöt esztendőn át tanítottam ebben az iskolában és büszke vagyok arra, hogy az iskola keretein belül hatvan évvel ezelőtt létesített gyógypedagógiai óvoda alapításában tevékenyen részt vettem, és amelynek megszervezése embert próbáló feladatnak bizonyult. Személyes hangú emlékezésemben ezt az időszakot idézem fel.

Egész gyermekkoromban csak óvónő vagy tanítónő szerettem volna lenni. Nyolcadik osztály után jelentkeztem a képzőbe, de mivel „rossz helyre” születtem, „helyhiány” miatt nem vettek fel. Egy évet az újpesti Faipari Technikumba jártam. Családunk barátja Pataki László gyógypedagógus segített felkészülnöm a különbözeti vizsgára, aminek eredményes teljesítésével bekerülhettem az óvónőképzőbe. Az intézetben 1959-ben végeztem, és egy újpesti óvodában munkába álltam. Újabb iskolaévek következtek és miután a Könyves Kálmán Gimnáziumban leérettségiztem, azonnal jelentkeztem magyar-történelem szakra az egyetemre, ám helyhiányra hivatkozva ismét elutasították. Ekkor Pataki Laci bácsi elmesélte, hogy Újpesten megalapítják az ország első gyógypedagógiai óvodá-

ját, ide keresnek két óvónőt. Ha átmennék, még a Gyógypedagógiai Főiskolát is elvégezhetném. Így kerültem 1961-ben az Újpesti Gyógypedagógiai Iskolába, majd 1962-ben elkezdtem a főiskolát.

Az 1959/60-as tanév elején a gyógypedagógiai intézmények igazgatói értekezletén vetették fel az óvodai tagozatok megnyitásának szükségességét. Az áttelepítések tapasztalatai azt mutatták, hogy a fogyatékos gyermekek csak 2-3 évi általános iskolai sikertelenség után kerülhettek a nekik megfelelő iskola típusba. Ezeknek a gyerekeknek a fejlesztése már az óvodában is komoly dilemmát jelentett. Az általános iskolában nem boldogulókat – hatósági orvosi vélemény alapján – visszaküldhették egy évre az óvodába. Így a gyerekek több évet veszítettek, s közben a sikertelenségek miatt nehezen korrigálható személyiségzavarok léptek fel náluk. Ezért az akkori igazgató, Szatmári Antal szükségesnek látta a gyerekek kiválogatását az iskolába kerülés előtt, és a gyógypedagógiai óvoda mielőbbi beindítását.

Az intézmény 1961. szeptember 11-én nyílt meg 16 óvodáskorú gyermekkel, akiknek a száma az év végére 21 főre emelkedett. A termet az iskola egyik osztályából alakították ki, a felszerelést a IV. kerületi Tanács Oktatási Osztálya biztosította. Két óvónő, Jenei Ferencné (Erzsi) és jómagam, valamint két dajka, Margittai Istvánné (Ibi néni) és Horváth Istvánné (Ilonka néni) foglalkoztunk a gyerekekkel. Nagyon jó munkakapcsolat alakult ki négyünk között. Nagy szeretetben, odafigyeléssel, elkötelezettséggel, egymást segítve figyeltük, neveltük és fejlesztettük a gyermekeket. Erzsinek öt év gyakorlata volt, és ez szakmailag nagy előnyt jelentett. A normál óvoda után nehéz volt megszokni a munkát a kicsikkel. Sajnáltam őket és a szüleiket is. Az idő előrehaladtával azonban nemcsak megszoktam, de nagyon meg is szerettem ezeket az óvodásokat. Végig látogattuk az újpesti óvodákat, a problémás gyerekeket vizsgál-

A dadusok, az óvónők és a gyerekcsoport az 1960-as évek elején

tuk, beszélgettünk a szülőkkel, felvettük az anamnézist. A döntést a gyermekpszichológus dr. Horn Zoltánné, Anci néni hozta meg, akivel évekig dolgoztunk együtt. Gyakran jöttek szakfelügyelők meglátogatni az óvodát. Pataki László is – aki a minisztériumban dolgozott – rajtunk tartotta a szemét, átnézte a tanmreteinket, tervezeteinket.

Az óvoda tantermi elhelyezése nem volt megfelelő. Az iskolai tanítás zavarta az óvodai munkát, ezért vált szükségessé egy önálló épület megszerzése. 1964-ben átköltöztünk az újpesti Ankara utcai óvodába, ahol ideális, szép környezet, tágas udvar biztosította a jó szakmai munkavégzés külső feltételeit. Külön tudtuk választani a súlyos (imbecillis) és az enyhe fokú értelmi sérült (debil) gyerekeket. Négyesünk kibővült egy fiatal, frissen érettségizett gyermekfelügyelővel, Pusztai Évával, aki ekkor kezdte tanulmányait az óvónőképzőben. Mint egy jó család, szeretetben, vidáman és eredményesen működünk. Minden nap adott valami sikerélményt. A napi rendszeres foglalkozások mellett mindig ünnepeltünk is; születés- és névnapot, állami ünnepeket, Mikulást, karácsonyt. 1966-ban jelent meg kézirat formájában a „Nevelőmunka az értelmi fogyatékosok óvodájában” című rendtartás, amelynek összeállításában kolléganőmmel oroszlánrészt vállaltunk.

Noha a rendtartás megjelent, de az óvodai szűrővizsgálat nem volt megoldott. Az óvónő nem zárhatta ki a fogyatékos gyereket az óvodából, a szülőt nem lehetett kényszeríteni, hogy fogyatékos gyermekét orvosi, pszichológiai vizsgálatra vigye. Ezért csak a súlyosabb állapotú gyermekek kerültek az óvodánkba, ahol akár 9-10 éves koráig maradhattak. Ezért nagyon heterogén csoportok alakultak ki.

A következő években magánéletünkben is sok változás történt. 1966-ban férjhez mentem, majd megszületett a lányom. Éva addigra az óvónőképző befejezéséhez közeledett, férjhez ment és az óvodában átvette a helyemet. A szülési szabadság után 1968-ban már nem mentem vissza az óvodába, az iskolában alsó tagozaton tanítottam tovább.

1969-ben az óvodát kiköltöztették az épületből, és a gyógypedagógiai iskolához közeli Központi Napköziotthonban kapott

két helyiséget a Venetianer utca 29.-ben. A folyamatosságot és a magas szintű munkát Jeneiné, Erzsí biztosította. Mivel abban az évben Korláthnének (Éva) megszületett az első gyermeke, helyét Takács Valéria vette át, majd amikor 1972-ben, illetve '74-ben ismét szülési szabadságra ment, Barna Lászlóné óvónő vitte tovább a gyerekcsoportot.

1970-től az óvodáskor betöltése után a sérült gyermek vagy kisegítő iskolába, vagy intézetbe került, esetleg otthon tartották. A normál óvodai túlszűfolttság miatt egyre több gyerek került azonnal a kisegítő iskolába. Így az óvodai munka elérte célját. A fogyatékos gyerekek nem hátráltatták a normál óvodai munkát, és ami a lényeg, a velük való törődés, a speciális nevelés-oktatás már az iskolás kor előtt elkezdődhetett, és így a túlkorosság is csökkent.

Miután az óvoda más épületben működött, nem kísértem figyelemmel történéseit. Sajnáltam, amikor 1980-ban megszűnt Magyarország első gyógypedagógiai óvodája. Az volt az oka, hogy nagyon lecsökkent a gyermeklétszám, és az előkészítő osztályok fejlesztése került előtérbe. Időközben Korláthné elvégezte a Gyógypedagógiai Főiskolát és az iskolában folytatta munkáját. Jenei Ferencné e téren szerzett nagy tudását és szakmai elkötelezettségét átvitte a – „Fogyatékosok Nemzetközi Évében”, 1981-ben létesült – Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyakorló Óvodájába. □

Köszönet Barna Lászlónénak, aki szakdolgozatával és Korláth Endrénének, aki emlékeinek felidézésével segítette írásomat.

Hét kisgyerek az óvodából az iskola-előkészítő osztályba lép

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Az analfabéták vizsgáznak

Újpesten van egy hatalmas épülettömb, mely kivilágított ablakaival biztatóan sugárzik a pestkörnyéki éjszakába. Hivatalos neve: „Egyetemi Szociálpolitikai Intézet”. Egyetemi hallgatók dolgoznak ebben az intézetben, szeretetből, teljesen ingyen.

Ma itt vizsgáznak az analfabéták.

A teremben padok, mint az elemi iskolában, tábla, kréta, szivacs. Fönn az elnöki asztalon egy cserép muskátli, az igazgató úrnak, ki hetenként háromszor oktatja őket a betűvetés rejtelseire, s egy óra helyett rendszeren hármat adott. A tanfolyam novemberben kezdődött, most ezzel az ünnepi vizsgával ér véget, mely után a hallgatók bizonyítványt kapnak. Bevonul a bizottság, élén az igazgatóval és egyetemi tanársegéddel, a vizsgázók felállnak. Minden jelölt a legszebb, legtisztább ruháját öltötte fel. Sápadt arcukon valami ró-

zaszínű köd. Meghatottság, izgalom, lámpaláz, a kisdíjak szurkolása, hogy megállják-e majd a sarat.

Mindnyájan felnőttek, többnyire munkások, munkáslányok, cselédek. Estente munka után, kifáradva jártak el ide tanulni.

A növendékek közt van egy ötvenhétéves asszony, olyan nincstelen, hogy állami költségen kapott okulárét és egy hatvannyolc éves néni is, ki a tárgult tüdejével, elhasznált szívével lihegve csoszog fel a lépcsőn, de nem akar meghalni addig, míg nem látja a fényt: a betűt.

Békés megyéből egy módos parasztgazda titokban rándult fel a tanfolyamra, mert falujában szégyellte a tudatlanságát. Addig szállodában lakott, szoros inkognitóban.

Egyébként a tanév alatt akadt egy mulatságos családi pörpatvar is. Egyik növendék – negyvenéves napszámosnő – beiratkozott a tanfolyamra, de az ura, ki szintén analfabéta volt, eleinte veszekedett vele, nem akarta engedni az órákra, attól félt, hogy ezáltal összeomlik hitvestársi boldogságuk. Aztán mikor megtudta, hogy az írás-olvasás nem hűtlenség és a törvény előtt sem bontó akadály s hallotta, hogy otthon az asszony milyen szépen olvas, maga is beiratkozott.

A vizsga egyszerű.

Az igazgató négy vonalat húz a táblára, olyat, amilyen a gyorsírási írkában látható.

Tabló az 1926. évi „Embervédelmi kiállítás”-ról

Az egykori Egyetemi Szociálpolitikai Intézet újpesti épülete (Erkel utca 26.)

Ebbe a kalitkába kell beírni a jelölteknek a betűket, először is a nevüket, azt a titokzatos két szót, mely őket magukat jelöli.

Bözsike Nógrád megyei. Fehér blúz, vadonatúj szürke szoknya, sárga cipő.

– Mi a foglalkozása?
– Szolgálo – mondja egyszerűen. Nem cseléd és nem háztartási alkalmazott.
– Hány éves?
– Tizenennyolc.
– Miért nem tanult meg eddig írni-olvasni?

– Az én papám tizenkét évig betegeskedett. Ruhám se volt, az iskola is messze volt. Hát – és csak néz maga elé.

P. Józsefné negyvenhárom éves Torontál megyei születésű, az ura fűtő egy bankban. Pápaszemet hord. Ezt vallja:

– Tetszik tudni, azért akartam megtanulni, hogy kissé tapasztaltabb legyek. A szentes írásokat szeretem, a bibliát, a katekizmust, jobban, mint a regényeket. Most mindig azokat bújom. De a múltkor az uram levelet írt. Jaj, de örültem, mikor el tudtam olvasni – szeme fölcillan a pápaszeme mögött.

Z. Gyula, koóspataki huszonegy éves gyári napszámos, mindig pironkodott, mikor a gyárban az előlegkérő cédulára nem tudta leírni a nevét. Ezért végezte el a tanfolyamot. Már nyolcéves korában tetőt cserepezett. Különben gyönyörűen rajzol. Rajzai, melyeket még analfabéta-korában készített, az asztalon heverték. Alig ismerte még a betűket, mikor az alábbi verset írta:

SZERETET

„A lelkem mélyéből imádom
s a szívem belsejéből fakad e kérdés:
Csak arra óvlok, hogy szeress,
csupáncsak engem szeress.
Mikor a nap nyugovóra tér,
a lelkem ég és lobban
s én a szeretet tüzétől álmétkodva
olvasom,
hogy a jövőben boldogságunkat is
fölépítem.”

Fontos, hogy a tulajdon kezével írta. Most még csak a gyorsírást szeretné megtanulni.

Zsófia, ki Lengyelországban született, s jutagári munkáslány, már egy egész regényt is elolvasott. Címe: „Amerika lánya”. Acélkék selyemblúz van rajta, mely jó illik halvány arcához.

Betűzve olvasnak, mint a kisdedek:

Jó pa-ri-pa mel-lett szé-pen jár a csi-kó.

A másik teremben tanoncfiúk sakkoznak, egy szíjgyártó inas szaval, amott egy szigorló orvos hegedülni tanít egy gombkötő inast, aki még nem is ismeri a kottát.

Lent az irodában statisztika: nézek, mely mindenről számot ad, arról is, hogy mit esznek ebédre, vacsorára, hány ruhájuk, cipőjük van, hányan alszanak egy szobában, hányszor fürdenek havonta, hányszor mosdának derékig, mit olvasnak a már vizsgázott növendékek s hogy jutnak el – milyen lassan – Kurz Mahlertől és Beniczkyntől Jókaiig és Dickensig.

Egy munkás nyolcoldalas levelét is megmutatják. Pekingből ír az intézetnek. Az orosz fogságból került a kínai fővárosba, s máig sem tudott hazajönni.

Amint hazafelé villamosozom, még egyre hallok a vizsgázók megindító silabizálását, mely valami furcsa-furcsa imádsághoz hasonlít:

Rizs, rozs, zsír, ir, ri, ir, ri... □

*A riport a Bács megyei Napló 1926. május 7-i számában jelent meg.

A szabadkai születésű Kosztolányi Dezső az 1920-as évek elején a Bács megyei Napló munkatársa volt

HIRMANN LÁSZLÓ

Csepreghy Pál

Csepreghy Pál életútja jellemzően újpesti karrier. Vándoriparosként érkezett a településre, amelynek idős korára megbecsült polgára és fontos városi tisztségek viselője lett.

A Felvidéken, a Hont vármegyei Ipoly-szalkán született 1857-ben. Családja egyes források szerint elszegényedett nemesi família volt, amire nevének hy-ra végződő írásmódja enged következtetni.

Rokonsága támogatásával az egyesülő fővárosba utazott, ahol faipari technikumot végzett. Szakmai tudásának elmélyítése céljával külföldi tanulmányútra indult; megfordult Németországban, Angliában és Olaszországban is. A szakma kiváló ifjú mestereként tért haza és Újpesten, az asztalosok városaként emlegetett főváros közeli ipari településen kezdett új életet. 1884-ben már önálló iparosként szerepelt saját műhellyel, amelyet a Bercsényi utca 8. szám alatt rendezett be.

Városunk azon polgárai közé tartozott, akik tenni akartak a településért, amely be-

fogadta őket, és nekik munkát, családjuknak otthont adott. Csepreghy Pál ezért csatlakozott az önkéntes tűzoltó egyesülethez, hogy védje, óvja az egyre gyarapodó Újpestet. Tagja lett az ipartestületnek, ahol hamarosan felfigyeltek szervező képességére és szakmai hozzáértésére. Így rövid időn belül az alelnöki tisztségig emelkedett. 1889-ben tagja volt annak a küldöttségnek, amely az aradi országos ipari kongresszuson képviselte Újpestet. Ottani felszólalásával az ipartörvény módosítását szorgalmazta. A politika sem állt távol tőle: tagja lett a dualista rendszert bíráló Függetlenségi Körnek, ahol szintúgy alelnökké választották.

Az ipartestületben 1891-ben az elsőként kezdeményezte a szervezet által megalapítandó betegsegélyező pénztárat. Erre nagy szükség volt, mivel a közösség ekkor már mintegy 1200 fős tagságából időről-időre egyre többen szorultak társaik támogatására. A szakmai testület az egészségügy mellett az oktatás fejlesztését is felkarolta. Szerényi József báróval – akkori iparfelügyelővel, a későbbi kereskedelmi miniszterrel – tárgyaltak az Újpesten felállítandó faipari technikum létesítéséről. Az ipartestület vállalta, hogy hozzájárul a jövő asztalosait képző műintézet fenntartásához. Maga a szervezet is gyarapodott, Károlyi Sándor gróftól vásároltak telket, hogy azon új székházat emeltessenek.

Csepreghy továbbra is az újpesti ipar afféle utazó nagykövete maradt. 1893-ban a miskolci kiállításon képviselte a helyi gyártókat és mestereket; a következő évben a lembergi nemzetközi vásáron volt jelen Újpest képviselőjeként. Beszámolójában megállapította, hogy Magyarország az ipari cikkek előállításában előbbre tart, mint a házigazdák, de a galíciai város és környéke a bányászatban fejlettebb.

1896-ban a Millennium évében az ipartestület is kitett magáért. Ünnepélyes közgyűlést tartottak, ahol adománygyűjtést hirdettek az idős iparosokat anyagilag támogató alapítvány létrehozására. Az akkor már tehetősnek

Csepreghy Pál (1857–1943)

számító Csepreghy Pál is jelentős összeget adományozott e jeles célra.

1898-ban iparhatósági biztossá nevezték ki, amelyről a vármegyétől érkezett alábbi levél tanúskodik:

„Csepreghy Pál úrnak Újpesten. Az ipartörvény 139 § ában gyökerező jogomnál fogva ezennel kinevezem az újpesti ipartestülethez iparhatósági biztosnak és kérem, hogy állását minél előbb elfoglalván gyakorolja az ipartörvényben körülvonalmazott jogait és kötelességeit – ismert ügybuzgóságával és szakértelmével – kellő eréllyel és kitartással sok éven át jó egészségben a község és az újpesti iparosok jól felfogott érdekében. Vác, 1898. évi január 4-én. Ivánka főszolgabíró.”

A következő évben Kolozsváron került sor országos ipari gyűlésre, ahol Csepreghy erélyes szavakkal védte a tisztas hazai iparosokat és határozottan követelte a kontárok kizorítását a területről. Más kérdésekben is hallatta a hangját, amikor úgy vélte, hogy jó ügyet képvisel. Az új község háza építéskor például fellebbezett az ellen, hogy az építkezést egyetlen kivitelező cég kezébe adják. Valószínű, hogy a helyi iparosoknak szeretett volna nagyobb teret biztosítani a munkálatokban. A későbbiekben az ellen emelte fel a szavát, hogy az elkészült épületben vendéglő is működjön. Az épület rendeltetésével alighanem összeférhetetlennek tartotta az ital-mérést, a zenés rendezvényeket.

Csepreghy Pál a helyhatósági politizálás mellett az önkéntes tűzoltói tevékenységet sem adta fel. Egyre nagyobb szükség volt a városban a szervezett, szakértő tűzoltóságra. Erről a helyi sajtó 1905-ben így írt: „Mennyit, de mennyit volt már ez szóba, hogy a tűzoltóságot szervezni kell, hozzon a község áldozatot, s szerezzon be tűzoltó-szereket, s állítsanak fel állandó tűzoltóságot.”

Az 1907-es eszendő nem csak Újpest, hanem Csepreghy Pál életében is fontos dátum. A település rendezett tanácsú várossá vált, és a helyhatósági választások során a III. választókerület delegáltjaként a képviselőtestület tagja lett. Ugyanakkor tiszteletbeli tanácsnökká is megválasztották. A helyi politika mellett a szakmai területen is elérte élete egyik csúcspontját, hiszen az újpesti ipartestület elnökévé választották. A tisztséget csak

három évig viselte, mert 1909-ben egy újabb, – ha lehet – még felelősebb beosztást kapott. Ő lett az Újpesten megszervezett hivatásos tűzoltóság vezetője. A parancsnoki tisztségen azzal a Jónák Gyulával osztozott, aki Lebstüch Mária unokája volt, és aki az első professzionálisnak mondható újpesti lángőrséget megszervezte. Ugró Gyula, Újpest első polgármestere így írt kettejük együttműködéséről: „Ettől fogva a tűzoltóság hatalmas fejlődésnek lendült Csepreghy Pál és Jónák Gyula eredményes együttműködése mellett.”

1923-ban az újpesti tűzoltóság szervezeti rendszere átalakult. A továbbiakban Csepreghy főparancsnokként, Jónák parancsnokként irányította a védekezést. Az az időszak valóban a hőskor volt. Ugyan fecskendőkkel és lajtoskocsikkal már rendelkezett a testület, de azok vontatására saját lovaik nem voltak. Ezért a kivonulásokon a városi szemétszállítók lovait vették igénybe, vagy szükség esetén az utcákon közlekedő szekerek ígásállatait fogták a rohamkocsik elé. Az újpesti tűzoltók számára az első benzinmotoros járműre szerelt fecskendőt a város csak 1929-ben szerezte be.

Csepreghy Pál szakmai tevékenységét Újpest határain túl is elismerték. A Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség elnökségi tagja lett. Hiteles fotóját a szervezet saját kiadványa, az 1925-ben megjelent Magyar tűzoltóság könyve őrizte meg. A szövetséget gróf Széchenyi Ödön, a legnagyobb magyar fia elnökölte. Célul tűzték ki, hogy az ország tűzoltóságait egységes elvek szerint szervezzék meg. Ennek érdekében két évente szakmai bemutató-versenyeket szerveztek, gépkiállítást tartottak, kongresszuson osztották meg a szakmai tapasztalataikat. Ezeken a rendezvényeken Újpestet a Csepreghy vezette delegáció képviselte.

1923 és 1930 között Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye tűzrendészeti főfelügyelője volt, így szakmai tudása széleskörben hasznosult.

1931-ben nyugdíjba vonult, az aktív tűzvédelemben azután már nem vett részt. Az iránta érzett nagyrabecsüléstől indítva tiszteletbeli elnökké választották.

Csepreghy Pál 1943-ban hunyt el. Nem élte meg az újpesti asztalosipar háború utáni államosítását, és nem látta azt sem, hogy az újpesti városi tűzoltóságot a Belügyminisztérium fennhatósága alá vonták.

A római katolikus plébánia és leányiskola Ipolyszalkán

Ipolyszalka – ahol Csepreghy Pál született –, a bronzkor óta lakott település. Párkány közelében, az Ipoly folyó feletti határátkelőtől, Letkéstől néhány kilométerre mindig is híd szerepet töltött be. Már a rómaiak is lakták, majd a honfoglalás koráról is tanúskodnak a régészeti leletek. Anonymus is írt róla a magyarok cselekedeteiről szóló művében. A település első okleveles említése 1156-ban történt, ekkor Zalka néven szerepelt. 1261-ben az esztergomi érsekség birtoka lett és az is maradt hat évszázadon át, egészen 1848-ig. Buda oszmán kézre kerülését követően kisebb csata zajlott a határban. A törökverő hírében álló Thury György egy kontyos hadsereget páholt itt el. Mária Terézia idejére már mezővárosi rangja volt, vásártartási joggal rendelkezett. 1828-ban több mint 1200 lakos élt a településen.

Fényes Elek statisztikus, híres munkájában a következőket írta: „Szalka, magyar m. v. Honth vmegyében, Esztergomtól 1 1/2 mfdnyire az Ipoly jobb partján: 1184 kath.

5 evang. lak. Kath. paroch. templom. Határa nagy kiterjedésű és termékeny, terem sikeres búzát, rozsot, árpát, zabot, kukoriczát, dohányt, bort. Rétjei kétszer kaszálhatók; térs legelőjén sok szarvasmarhát lovat, juhot, tenyészt. F. u. az esztergomi érsek.”

A település neves szülötte Csepreghy Ferenc drámaíró, aki 1842-ben látta meg a napvilágot. Pál nevű rokonához hasonlóan ő is asztalosmesternek tanult, de idővel az irodalom felé fordult. A budapesti Népszínház munkatársaként azzal tett szert hírnévre, hogy színpadra alkalmazta a kortárs „Verne Gyula” regényeit. Az ő dramaturgiájával mutatták be a 80 nap alatt a Föld körül, az Utazás a Holdba és a Sztrogoff Mihály című színműveket. Saját darabjai: A szép asszony kocsisa, A kitűnő vendég és az Akbar szultán, hogy csak néhányat említsünk.

Ipolyszalkán a szülőházán magyar nyelvű márvány emléktábla őrzi emlékét. A feliratát a helyiek jól értik, hiszen a szlovákiai település lakosságának több mint 90%-a ma is magyar nemzetiségű. □

Azt hiszem soha nem dolgoztam...

Anda József kárpitosmester idén tölti be 75. életévét és már közel 60 esztendeje megbecsüléssel végzi munkáját szűkebb és tágabb pátriája örömére. Méltán tisztelt munkásságáért Újpest Önkormányzata Elismerő Oklevelével tüntette ki 2018-ban.

– *Honnan származik a családja, már gyermekévei is Újpesthez kötődnek?*

– Édesapám révén rákospalotai família vagyunk, ott születtem 1946-ban, de kilenc év múlva, 1955-ben áttelepültünk Újpestre. Igaz, hogy 1982 óta ismét Palotán lakom, de azon kívül minden Újpesthez köt. Gyerekkoromban a Liszt Ferenc utca 4.-ben laktunk, és az Attila utcai Általános Iskolába jártam.

– *Minden gyerek számára meghatározó élményt jelent a szülői ház. Bizonyára ön is onnan kapta az alapvető indítást.*

– Apám kőműves volt, 1945 végén jött haza az amerikai hadifogságból, de leromlott egészségi állapota miatt először csak kézbesítői állást kapott a felső-gödi tanácsházán. A szakmájában néhány évvel később tudott újra dolgozni. 1955 után az újpesti Ingatlankezelő Vállalatnál helyezkedett el, ahol főleg javításokat végeztek. A Váci úton, a szigeti bejáratnál lévő IKV leraktnál kezdődött a napja, onnan indult a megadott címekre. Érdekelt a munkája, a rajzait sokszor nézegettem, másolgattam.

A szakmaválasztással kapcsolatos elhatározásom 1952-ben történt. Hatéves voltam, a nálam nyolc-kilenc évvel idősebb nővéreimmel mentem az Operettszínházba. Azt mondták, mondjam, hogy hétéves vagyok, mert csak attól a kortól engednek be gyerekeket. A káprázatos színház engem elvarázsolt, az aranyozott barokk bútorok és stukkók, csillogás, gyönyörű aranyszínű csillár – szóval volt mit csodálni. Óriási volt a kontraszt az otthonunkhoz képest. Felső-Gödön a szüleim és mi öten gyerekek – a két nővéremmel, az öcsémmel és húgommal – egy kis lakásban éltünk. Bútorunk sem nagyon volt, szalmazsák, hokedli,

szóval csak a legszükségesebbek. Számomra a színházban látottak valódi mesevilágot jelentettek. Akkor fogalmazódott meg bennem, hogy ilyen környezetet szeretnék magam körül. Talán nyolcéves lehettem, amikor láttam, hogyan készül el egy bútor. Egy szék készítését figyelhettem meg; bordó huzattal, arany- illetve sárgarézdíszítéssel látták el. Ez a színösszeállítás örök szerelem maradt. Nem véletlen, hogy a névkártyánk és a cégtáblánk is bordó-arany kombinációkkal készült. Ezután már tudatosan figyeltem a mestereket. Újpesten akkortájt még elég sokan dolgoztak; Bokor-Gecse, Szabó Dezső bácsi a Posta közelében. Hóss Sanyi bácsié volt az Árpád út 51.-ben az a bizonyos műhely, amelyben tanultam a szakmát. Az 1963-ban letett szakvizsga után is ugyanott, az akkor már Kárpitosipari Szövetkezetté átszervezett kis üzemben dolgoztam, egészen annak bezárásáig. Az ablaknál szorgoskodtam – figyelemmel kísérhettem az Árpád út életét –, és úgy gondoltam, hogy onnan megyek majd nyugdíjba. Hozzáteszem, az öcsém is követett engem a kárpitos szakmába, őt is sikeresen „megfertőztem” ezzel a hivatással.

– *Ma már Újpesten is sokan tudják, hogy az ön számára mást hozott az élet. Mi történt a szövetkezet megszüntetése után?*

– 1973-ban elkezdődött a szanálás a környéken, először a Bocskai utcában lévő raktárunk épületét bontotta a dózer. A szövet-

Anda József Hóss Sándor egykori Árpád úti műhelyében tanulta a szakmát

kezetet összevonták egy másik telephellyel és kiköltöztek Kőbányára, a Jászberényi út külső részére. Kiküldtek engem is, hogy nézzek körül milyenek a körülmények. Vagy másfél órán keresztül utaztam, amíg kijutottam. Visszatérve azonnal beadtam a felmondásom, mert nem vállalhattam a közlekedéssel járó rengeteg időt. Szoros időbeosztással éltem, a „második gazdaság” is fontos volt számomra. Főállásban a Budapesti Bútoripari Vállalatnál helyezkedtem el a Lorántffy Zsuzsanna utcában. Ekkoriban már egyéni vállalkozóként is dolgoztam, amiben a feleségem, Lőrincz Veronika is nagyon támogatott, annak ellenére, hogy szinte éjt nappallá téve a műhelyben voltam.

– *A felesége is újpesti kötődésű?*

– 1963-ban ismerkedtünk meg, sokat köszönhetek neki, mindig mellettem állt. Ő is újpesti lány volt, a Komját (ma: Lőrinc) utcában laktak az Árpád Kórház mögött. Az Erzsébet utcai iskolába járt, majd a Berzeviczy Szakközépiskolában érettségizett. Sokszor támasztottuk a kerítést Borbély Lacival, az Újpesti Dózsa későbbi kiváló kapusával, vártuk a lányokat. Vera édesapja asztalos volt, de nem ezért választottam! Ő is úgy nőtt fel, hogy tudta, a munka, a megélhetés az első. Az udvarlás időszakában sokszor bejött értem a műhelybe, és amíg hazakísértem, addig voltunk együtt. 1968-ban házasodtunk össze, Nikolett lányom lett az érettségi ajándékom. Ugyanis az általános iskola után a szüleim azt szerették volna, ha középiskolába megyek, de én előbb a kárpitos szakmát akartam kitanulni, és csak utána folytatni a tanulást. Húsz évesen iratkoztam be a Könyves Kálmán Gimnázium esti tagozatára, 1970-ben érettségiztem, majd a faipari szakiskolában végeztem el a két évet.

Az önálló műhely a mester második otthona lett

Mindezt munka és család mellett. Kacérkodtam a gondolattal, hogy folytatam a Soproni Egyetemmel, de beláttam, hogy nekem a műhely és az alkotómunka az első. Nem horgászom, nem kertészkedem, nekem a munkám a szenvedélyem.

– *A családjával is Újpesten találtak lakást?*

– Az Erzsébet utcában laktunk először, majd a szanálás után a Berda József utcában kaptunk egy panellakást. Szerettük, Nikolett és az ikrekkel – Norberttel és Krisztiánnal – jól elfértünk a 72 m²-en, csak a műhely hiányzott. A hetedik emeleten az iparos munka nem volt megoldható, ezért szinte soha nem voltam otthon.

– *A szakmájában mikor adódott lehetősége a teljes önállóságra?*

– Már korábban szerettem volna a magam uraként dolgozni a szakmában. 1978-ban nyílt erre lehetőségem, a Kemény Gusztáv utca 1.-ben kaptam egy üzletet, igaz kellett hozzá egy kis furfang is, mert a kerületi tanács nem engedélyezhette a bolt közvetlen átvételét. Végül a korábbi tulajdonos albérlője lettem, majd megörököltém tőle a helyiséget. Kissé szűkös volt, de dolgozhattam reggeltől estig.

Az egész napos műhelymunka miatt költöztünk Palotára 1981-ben, de amennyire csak tudtunk közel maradtunk Újpesthez. A Fóti úti alagút után a második villamos megállónál laktunk. Helyben volt a műhely, és igaz, hogy egész nap ott dolgoztam, de mégis együtt lehettünk, és szükség esetén segíthettem is a feleségemnek. A gyerekekkel kapcsolatban ma is érzem annak hiányát, hogy nagyon kevés időt töltöttünk együtt játékkal, kikapcsolódással. Sokszor körülöttem játszottak, szinte belenőttek a szakmába. Nikolett még egészen pici volt, amikor leült mellém a görbe tűvel varrogatni egy-egy maradék anyagot. Évek múlva már az unokám is sokszor jött át hozzánk iskola után, és fadarabokkal játszott, szegelte, ütögette őket.

– *A piac mellett, a Kemény Gusztáv utcában nagyon jó helyen volt az üzlet. Miért kerestek később mégis másik helyiséget?*

– Egészen 1994-ig dolgoztunk ott, de kinőttük a helyet, ezért költöztünk át az Erkel utcai üzletbe. Ez egy lényegesen nagyobb területű műhely, amit a munkánkhoz szükséges

minden géppel és szerszámmal felszereltünk. Termékeink is legtöbbször helyigényesek, fontos a megfelelő tér az előállításán kívül az időszakos tároláshoz is. Fiaim 1989-ben kárpitos tanulóként léptek be a cégbe, a vejem szintén, a lányom a második unokám megszületése után, 1996-ban lett a vállalkozás tagja. Vera segítő családtagként már 1983-tól intézte az ügyeket. A Kemény Gusztáv utcai boltot 2015-ig fenntartottuk, kirakatként használtuk. 2013 szeptemberében nagy bánatunkra a feleségem itt hagyott minket. Még megérhette, hogy Patrik unokánk is a cégünk tagja lett; a Kozma Lajos Faipari Szakközépiskolában kitanulta az asztalos szakmát, technikusként végzett. Szakmai gyakorlatát az iskolában végezte. Kollégám és barátom asztalos műhelye is az Erkel utcai telepünkön működött, amikor ő 2007-ben nyugdíjba ment, átvettük a helyét, Patrik most abban dolgozik.

– *Eltökélttség és jókora önbizalom kell egy vállalkozás beindításához. Eleinte nem éreztek bizonytalanságot?*

– Az első időszakban tartottunk attól, hogy lesz-e elegendő jövedelmünk a család és az üzlet fenntartására. De az üzlet szépen alakult. Sokat számított, hogy korábban is gyakran dolgoztam önállóan, így a kuncsaftok gyorsan megtaláltak. Akadt olyan megrendelőnk, aki harminc év után jött vissza, olyan jól végeztük a ránk bízott munkát, hogy egy másik javítással is minket keresett meg. Ma már azt szoktam mondani: jobban jár, ha a gyerekekre bízta, én már kifelé megyek a szakmából.

– *Hol találkozhatunk a szép barokk Anda-bútorokkal, vállalják még újak készítését is?*

– Javítást és újak gyártását is vállaljuk, bár utóbbit csak kisebb számban, mert asztalosmunkát jelenleg csak az unokám végez. Sok emlékezetes megbízásunk volt; a gödöllői és a fertődi kastélyban is dolgoztunk. Pápán részt vettünk a kastély felújításában – falikárpitot készítettünk –, a gyerekek emiatt hosszabb időre leköltöztek a helyszínre. Javításokat végeztünk a Parlament bútorain, és 1994-ben, a Szent István Bazilika felújítása alkalmával mi készítettük a szentélyben lévő stallumot. Itthon csak a kapualjban tudtuk felállítani, mert nem fért el a műhelyben. Bútoraink vannak az Intercontinental Szállodában, a Gresham Pa-

lotában és a Marriott Hotelben is. Az Intercontinental megbízása 2009-ben a legjobbkor jött. Egy ilyen nagy megrendelés előzetes munkái, a tervezéssel, a szerződések megkötésével már másfél évvel a kivitelezés előtt megkezdődnek. Október 22-én jött az értesítés, hogy kezdhetünk. Havonta – egészen a következő év júniusáig –, rendszeresen egy-egy szint bútorait kaptuk meg javításra. Az Operettszínháznak sokszor végeztünk felújításokat. Jövőre lesz 70 éve, hogy először jártam ott, és – bár korábban elképzelni sem mertem –, titkon reméltem, hogy egyszer látom majd a kezem munkáját. Újpest sem maradhat ki a felsorolásból; legutóbb 2019-ben a házasságkötő terem bútorzatának korszerűsítését végeztük. Megbízásokat általában ajánlások alapján kapunk, amelyeknek fontos feltételei: a minőségi munka, a pontosság és a határidők betartása.

– *A családi vállalkozás mellett jutott némi idő a kikapcsolódásra?*

– Bár kevés szabad időnk volt, de alkalmanként eljutottunk egy-egy színházi előadásra a feleségemmel – igaz előfordult, hogy épp csak beestünk a kezdésre. A labdarúgást fiatalon nagyon szerettem, szívesen mentem ki egy-egy meccsre. Ma is, ha találkozom valakivel, akivel vannak közös emlényeink, mindig megbeszéljük az eseményeket.

– *Szép évfordulóhoz közeledik, mostanában is rendszeresen dolgozik?*

– Már nem dolgozom nap mint nap, de ott vagyok, segítek, ügyeket intézek. Mára az üzlet lett az első otthonom, mert ott együtt van a család. A lakásban egyedül érzem magam, pedig a fiam az emeleten lakik. Sokszor vásárnap is bemegyek az üzletbe. Kérdezik: dolgozol? Én? Azt hiszem soha nem dolgoztam... □

Anda József feleségével, Verával, és gyerekeikkel, Nikolettával, Norberttel és Krisztiánnal az 1970-es évek végén

VENDÉGKÖNYV – 1988-2020 címmel új kiadvánnyal jelentkezett az Újpesti Közművelődési Kör. Az elmúlt 32 évben a klubestjeikre meghívott neves tudósok, művészek, politikusok, sportolók stb. az előadások, bemutatók,

beszélgetések végén gondolataikat bejegyezték a Kör Vendégkönyvébe. A Körösné Mikis Márta által szerkesztett kötetben a változatos programok kronologikus felsorolását követően a többszáz meghívott érdekes bejegyzései olvashatók képekkel illusztrálva, egyúttal dokumentálva a rendszerváltást követő évtizedek történetét. A dedikált gondolatokat az eseményeket összefoglaló beköszöntő, valamint a vendégek hivatásáról készült statisztika, a Közművelődési Kör történetével foglalkozó publikációk irodalomjegyzéke és a tagok névsora egészíti ki.

A kiadvány digitális változata letölthető a <http://ukk.ujkk.hu/> honlapról, illetve a nyomtatott változat elérhető a helytörténeti gyűjteményben.

Az 1968-as csehszlovákiai politikai események a labdarúgásban is alaposan átrendezték az aktuális nemzetközi kupasorozatokat erőviszonyait. A harmadik számúnak tartott európai klubtorna, a Vásárvárosok Kupája felértékelődött. A magyar futballt egyedül az Újpesti Dózsa egyesülete képviselte a vetélkedésben. A lila-fehér alakulat, hazánk szurkolói társadalmának kiemelt figyelmétől kísérve, egészen a döntőig menetelt. Csapó Zoltánnal, a kötet szerzőjével a szurkolók újra végigjárhatják a versengés állomásait és betekínhetnek a kulisszák mögé.

A könyv az Aposztróf Kiadó gondozásában jelent meg, kapható a kiadó honlapján.

Gyermeknap elismerések

Május 20-án, a Városháza dísztermében adták át az Újpest Önkormányzata által alapított Sándor István – Újpest Gyermekéért díjakat. Elismerésben részesült Kyriacau Krisztina, a Lakkozó Tagóvoda óvodapedagógusa; Radnai Tünde, a Hétszínvirág Magánóvoda intézményvezetője; Záhonyi Lajos, az Újpesti 1918. sz. Xántus János Cserkészcsapat parancsnoka; a Vörösmarty Tagóvoda kollektívája és az Újpesti Szűcs Sándor Általános Iskola nevelői és alkalmazotti közössége. Az Újpest Kiváló Tanulója díjban 7-en, a Kiváló Diákközösségi Munkáért kitüntetésben 3-an részesültek, az Újpest Kiváló Diáksportolója elismerést 5-en vehették át Déri Tibor polgármestertől és Bedő Katalin alpolgármestertől.

Innovációs díj

Május 11-én kihirdették a Magyar Innovációs Nagydíj 2020. évi győzteseit. A versenyen az Informatikai Innovációs Díjat az újpesti Tungsram nyerte. Az elismerő oklevelet György László, az Innovációs és Technológiai Minisztérium államtitkára adta át Jörg Bauernek, a Tungsram elnök-vezérigazgatójának.

Kerek születésnap

Június 29-én ünnepli 90. születésnapját gróf nagykárolyi Károlyi László, a fóti Károlyi István alapítvány elnöke, Újpest díszpolgára. Feleségével, Erzsébet asszonnyal a rendszerváltás óta a fóti családi kastély egyik bérelt szárnyában él. Aktívan részt vesznek Fót és Újpest, de a távoli Füzeradvány közéletében is.

Gyász hírek

Március 21-én, 70 esztendőskorában elhunyt Berkecz József statikus, számos hazai és külföldi ipari épület tartószerkezetének tervezője. Munkái mellett 2013-tól az Újpesti Közművelődési Kör delegáltjaként részt vett az Újpesti Építészeti Tervtanács munkájában.

Május 8-án, életének 98. évében elhunyt Holvai Ferenc, a Katolikus Iparos- és Munkásifjak Országos Egyesülete (KIOE) egykori titkára. Elemi iskolai tanulmányait 1929-ben az újpesti Lőrinc utcai intézetben kezdte, középfokú tanulmányai a Könyves Kálmán Reálgimnáziumhoz kötődtek. 2016-ban Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült.